

HOLLAND FESTIVAL

Hoofdbeginslijer
VandenEnde
FOUNDATION

4 t/m 27 juni 2004 www.hollandfestival.nl

HOLLAND FESTIVAL

JAARVERSLAG 2004

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel.: 6243739

HOLLAND FESTIVAL
Piet Heinkade 5
1019 BR Amsterdam
020 7882100
info@hollandfestival.nl
www.hollandfestival.nl

INHOUDSOPGAVE

BESTUUR	3
HOLLAND FESTIVAL 2004	5
HOLLAND FESTIVAL 1998-2004	15
RADIO	19
EDUCATIE	19
SAMENWERKING	19
MARKETING EN COMMUNICATIE	20
TOELICHTING OP DOELGROEPACTIVITEITEN 2001 - 2004	21
INKOMSTEN UIT RADIO EN TELEVISIE 2001 - 2004	24
FINANCIËN	26
KWANTITATIEVE GEGEVENS	27
ORGANISATIE / MEDEWERKERS	28
ACCOUNTANTSVERKLARING	30
BALANS PER 31 DECEMBER 2004	32
EXPLOITATIEREKENING 2004	34
TOELICHTING OP DE BALANS	35
SPECIFICATIE EXPLOITATIEREKENING	38
SPECIFICATIE PRODUCTIE / VOORSTELLINGSKOSTEN	42
TOELICHTING VERSCHILLEN EXPLOITATIE / BEGROTING	43
EIGEN INKOMSTENEIS 2001 – 2004	44
DOELGROEPENACTIVITEITEN	45
DOELGROEPENACTIVITEITEN 2001 – 2004	46
CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING	47
KASSTROOMOVERZICHT	48
SAMENSTELLING BESTUUR EN DIRECTIE	49
INTERNATIONALE ACTIVITEITEN	50
BIJLAGEN	51
EVALUATIE EDUCATIEPROJECT 2004	52

BESTUUR

2004 was het laatste jaar dat het Holland Festival onder artistieke leiding van Ivo van Hove stond. Van Hove was sinds 1997 aan het Festival verbonden. Het jaar 2004 stond mede hierdoor in het teken van de overgang naar de Kunstenplanperiode 2005-2008. In februari konden we de benoeming van Pierre Audi als nieuw artistiek directeur van het Holland Festival bekend maken. Audi is sinds 1988 artistiek directeur van De Nederlandse Opera en zal vanaf 2005 daarnaast verantwoordelijk zijn voor de programmering van het Holland Festival. Zijn benoeming geldt voor de duur van het kunstenplan 2005 -2008. Deze benoeming past in het profiel zoals wij dat bij de aanbidding van ons beleidsplan hebben beschreven en is tevens een concrete stap naar intensivering van de samenwerking met andere (grote) kunstinstellingen.

Het Festival zal ook in de komende periode worden geleid door een tweehoofdige directie. Audi zal als artistiek directeur de eerstverantwoordelijke zijn voor het programma, de samenhang tussen de verschillende onderdelen en de Festivals onderling en de wijze waarop e.e.a. met het publiek wordt gecommuniceerd. Jacques van Veen zal als zakelijk directeur verantwoordelijk zijn voor de productie van het Festival, en het personeel- en zakelijk beleid. Het is de zakelijk directeur die naast genoemde verantwoordelijkheid, zorg draagt voor de continuïteit in het nationale en internationale netwerk. De artistiek directeur en zakelijk directeur zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een programmering die inhoudelijk en budgettair past binnen de vastgestelde beleidskaders.

Op basis van het beleidsplan heeft Audi zijn visie geformuleerd van waaruit hij in de komende jaren inhoud wil geven aan het Holland Festival. Uit deze visie van Audi blijkt een veelzijdig en ambitieus plan, dat goed aansluit op het huidige beleid. Het is noodzakelijk dat de positie van het Festival nationaal en internationaal verder wordt versterkt door onder meer een zwaarder accent te leggen op het realiseren van eigen producties, het versterken van het muzikale hart van het Festival en het toevoegen van nieuwe programma-aspecten zoals literatuur en beeldende kunst. Vanaf maart 2004 zijn de eerste plannen voor het festival 2005 ontwikkeld en vanaf juli is verder gewerkt aan de concrete voorbereidingen.

In deze periode zijn een aantal personele wijzigingen in de organisatie doorgevoerd. De kracht van het Holland Festival is dat het een flexibele organisatie is die met een grote mate van wendbaarheid keuzes maakt voor de programmering. Daarbij worden nationale en internationale samenwerkingsverbanden aangegaan. Bij het inrichten van de organisatie zijn we ons terdege bewust van het belang van de gewenste continuïteit en de verankering van de artistiek inhoudelijke kennis. Anderzijds willen wij bij de programma-tische groei van het Festival, de kostenstijging van de overhead beperken. De subsidieverhoging moet maximaal kunnen worden ingezet voor intensivering en uitbreiding van het programma. De organisatie is met één parttime functie uitgebreid, die van "artistiek coördinator muziek". Deze functie vervult een meer algemeen beleidsadviserende rol. Er is behoefte aan een functionaris die op basis van een gedegen kennis van het aanbod, de ambities van componisten, orkesten en ensembles een doordacht dramaturgisch verband kan leggen tussen de verschillende muzikale onderdelen van het Festival. Op een aantal posities zijn nieuwe medewerkers benoemd. Zo werd bijvoorbeeld de invulling van de researchmedewerker meer toegespitst op de actieve research in met name de theater- en danssector, en algemene research naar die gebieden van de wereld waarvan de kennis van het Festival momenteel nog tekort schiet. De medewerker sponsorwerving zal met ingang van 2005 worden vervangen door een medewerker externe betrekkingen, die reeds de beschikking heeft over een uitgebreid netwerk in het bedrijfsleven.

Op basis van de positieve adviezen van zowel de Raad voor Cultuur als de Amsterdamse Kunstraad hebben beide hoofdfinanciers besloten hun structurele bijdrage aan het Festival substantieel te verhogen. Het Ministerie van OCenW zal haar bijdrage voor de periode 2005-2008 jaarlijks met € 800.000 verhogen. Helaas kon de Gemeente Amsterdam gezien de bezuinigingen op de cultuurbegroting niet verder gaan dan het structureel maken van de incidentele subsidieverhoging die het Festival voor de jaren 2003 en 2004 heeft ontvangen. Bovendien werd daar nog een korting van € 45.000 op toegepast.

De kantoor situatie van het Holland Festival was, los van de wens om ook voor de artistieke directie een eigen werkplek te creëren, met name het half jaar voorafgaand aan het Festival verre van optimaal. In het najaar deed zich de unieke gelegenheid voor om binnen de muren van een theater een kantoorruimte te verkrijgen. Zo zal het Festival met ingang van 2005 met het nieuwe Muziekgebouw aan 't IJ niet alleen een extra festivallocatie maar ook een ideale thuisbasis verwerven.

Het Festival van 2004 was het laatste Festival dat geprogrammeerd werd door Ivo van Hove. Wederom had hij een bijzondere selectie gemaakt op basis van zijn uitgebreide internationale prospectie, en had hij zich gecommitteerd aan een aantal internationale (co-)producties. Dit resulteerde in een evenwichtig programma van een formaat dat paste binnen het ruimere financiële kader dat door de beide overheden mogelijk was gemaakt. Op 26 juni werd in het Muziektheater na afloop van de voorstelling "Wolf" van Alain Platel, één van Ivo van Hove's favorieten, officieel afscheid van hem genomen. Terecht werd hij daarbij uitgebreid gecompimenteerd en bedankt voor zijn inzichten en inzet in de afgelopen jaren.

De vooruitgang die het Holland Festival in de afgelopen jaren op vele terreinen heeft geboekt, zal met de benoeming van Pierre Audi voortvarend worden doorgezet. Wij rekenen daarbij op de steun van de betrokken overheden die samen met ons tot de conclusie waren gekomen, dat in Nederland en in Amsterdam een groots internationaal georiënteerd multidisciplinair festival noodzakelijk, wenselijk en mogelijk is.

HOLLAND FESTIVAL 2004

Programma

THE CHILDREN OF HERAKLES

PETER SELLARS

In zijn nieuwe productie *The Children of Herakles* vroeg de wereldberoemde regisseur Peter Sellars het publiek om intenser na te denken over wat het is om een vluchteling te zijn. In weerwil van het Nederlandse vreemdelingenbeleid liet Sellars het menselijke gezicht zien van vluchtelingen. Niets minder dan een statement dus, deze openingsvoorstelling van het Holland Festival 2004.

De avond bestond uit vier delen: een inleiding door een direct bij het vluchtelingen-vraagstuk betrokken persoon (o.m. Ruud Lubbers en Eduard Nazarski), een interview met een in Nederland wonende vluchteling, de voorstelling zelf (waarin kinderen uit Nederlandse asielzoekerscentra figureren) en een filmdocumentaire. Door te kiezen voor deze bijzondere vorm bood Peter Sellars zijn publiek een aangrijpend en zeer persoonlijk beeld van vluchtelingen en vluchten.

'Refugees are the sort of people who too often live in our minds as a group, like 'the homeless' or 'the disabled'.' (Peter Sellars)

'Het is een dramatisch paardenmiddel van Sellars om het stuk zo dicht naar de huidige politieke realiteit te brengen, maar het werkt.' (Pieter Bots in *Het Parool*)

'Lubbers wees er al op in zijn inleiding: de spanning tussen bestuur en menselijkheid is een probleem van alle tijden.' (Wilfred Takken in *NRC Handelsblad*)

MÉDÉE MATÉRIAU

ANATOLI VASSILIEV/VALÉRIE DRÉVILLE

De monoloog *Médée Matériau* was het resultaat van de niet-alledaagse samenwerking tussen de Russische regisseur Anatoli Vassiliev en zijn muze, de in Frankrijk op handen gedragen actrice Valérie Dréville. Het Holland Festival haalde het werk van Vassiliev, die in Moskou een theaterschool voor professionele acteurs leidt, voor het eerst naar Nederland. Het stuk is een hedendaagse variant op de mythe van Medea. Dréville, die in Frankrijk bekend staat om haar niet aflatende aftasten van de grenzen van het toneelspelen, bracht het personage van verraden echtgenote en ontaarde moeder op zeer heftige wijze op het toneel.

'Want deze Medea (...) grauw, brult, knauwt en krijst. Zoals men haar in haar ballings-oord Korinthe noemt, zo is zij geworden: een barbaarse. Een beest, een vreemdeling, gewond, gevaarlijk en meer dan gestichtsrijp.' (Anneriek de Jong in *NRC Handelsblad*)

'Maar feit is dat Dréville hier een memorabele Médée neerzet, met dat kwetsbare lijf, die starre, rare blik, het ritmische gekreet. Een die ongetwijfeld lang op je netvlies zal blijven staan ook.' (Karin Veraart in *de Volkskrant*)

GUERRE

LARS NORÉN

Guerre is het verhaal van een willekeurige oorlog – Rwanda, Bosnië, Tsjetsjenië, Irak...- en de onuitwisbare tragedie ervan voor gewone mensen. Met tal van verwijzingen naar de klassieke Griekse tragedies schetst schrijver/regisseur Lars Norén de thuiskomst van een soldaat uit de oorlog. Lars Norén regisseerde het zelf bij het Théâtre Vidy in Lausanne. Norén is gefascineerd door de veerkracht van de menselijke geest. Oorlogen la-

ten zien hoe dun het laagje vernis van de civilisatie eigenlijk is: iedereen kan slachtoffer of beul worden, of zelfs beide.

'Het spel is verstild, zonder uithalen en grote emoties. Norén vond daarmee de perfecte toon voor deze tragedie van meer dan klassieke afmetingen. Hoezeer het verhaal ook bijna te erg voor woorden is, de nuchtere toon maakt het indringend en zorgt ervoor dat het nergens larmoyant wordt.' (Wijbrand Schaap voor de GPD)

'Norén laat de personages vertellen over daden die de uiterste grenzen van het menselijke hebben bereikt. De voorstelling in al haar ingetogenheid maakt de ellende zichtbaar op een meer indirecte manier dan de media doen, maar indringender.' (Hana Bobkova in *Het Financiële Dagblad*)

DE KRUISTOCHTEN

IVO VAN HOVE

Festivalleider Ivo van Hove staat vooral bekend als een regisseur van serieuze stukken. Voor het Holland Festival ging hij aan de slag met een komedie - met een grimmige ondertoon, dat wel.

Hoe lang is liefde houdbaar? En hoe overleven we ons huwelijk? Het zijn vragen die de bekende komedieschrijver Alan Ayckbourn oproept in *De Kruistochten*, drie vrolijke drama's over hartstocht, huwelijk en relationeel onvermogen. Alledrie de stukken zijn op één avond opgevoerd door een cast van slechts zes acteurs

'Het bleef nog lang onrustig in toneelminnend Nederland toen bekend werd dat Ivo van Hove zich ging storten op een blijspel van Alan Ayckbourn.' (Merijn Henfling in *Het Parool*)

'(...) de toeschouwers (...) die in een enerverende, virtuoze theatermarathon een staalkaart aan perfect komediespel voorgeschoteld krijgen. De Kruistochten is een triomf voor regisseur Ivo van Hove en Toneelgroep Amsterdam als geheel.' (Hein Janssen in *de Volkskrant*)

RÊVES D'UN MARCO POLO

CLAUDE VIVIER

Wie in het Holland Festival van juni 2000 al deelgenoot was van *Rêves d'un Marco Polo*, zal beamen dat een avond Vivier gelijk staat aan een uitzonderlijke ervaring. Die ervaring werd nog eens versterkt door de wonderlijke architectuur van de Gashouder. De Nederlandse Opera voerde meerdere werken uit van Claude Vivier, verzameld onder de titels *Kopernikus* en *Marco Polo*, alsof ze één opera vormden, een *opera fleuve*. Het publiek en de pers waren net als in 2000 vol lof over deze in alle opzichten zeer indrukwekkende productie en roemden de prachtige encenering van Pierre Audi en de muzikale uitvoering onder leiding van Reinbert de Leeuw.

'Ik wil in mijn encenering de naaktheid van Viviers muziek tonen, in plaats van haar op te tuigen.' (Pierre Audi)

'Ook als ik het bij tijd en wijle weerzinwekkend vind, houdt mijn theoretische waardering mijn bewondering op stoom.' (Bas van Putten in *De Groene Amsterdammer*)

'Het is de grote kracht en grote gave van Audi dat hij samen met zijn ontwerpersteam een plek weet te creëren waar het onderhavige werk optimaal tot leven komt.' (Peter van der Lint in *Trouw*)

GESUALDO CONSIDERED AS A MURDERER

LUCA FRANCESCONI

Het bizarre levensverhaal en de muzikale experimenteerzin van Gesualdo fascineren de Italiaanse componist Luca Francesconi (1956) al jaren. In opdracht van het Holland Festival, de Zaterdagmatinee en het Nederlands Blazers Ensemble schreef Francesconi een nieuw werk, *Gesualdo considered as a murderer*. Hij koos voor de bijzondere vorm van 'opera in de concertzaal', in de lijn van theatrale producties die het Holland Festival in eerdere jaren presenteerde van o.a. Steve Reich (*The Cave*) en Heiner Goebbels (*Landchaft mit entfernten Verwandten*).

De regie is van Giorgio Barberio Corsetti, die sinds de jaren zeventig als één van de meest innovatieve theaterregisseurs van Italië geldt.

'Met zijn multimedievoorstelling gaf Francesconi een spectaculair startschot voor de zes premières die het Holland Festival presenteert.' (Huib Ramaer in *de Volkskrant*)

'Het geluid van warme, plakkerige lichamen, de gigantische naakten die gewichtloos als in de schilderijen van Tintoretto over een metershoog scherm rollen: alles is zintuiglijk aan Gesualdo.' (Bela Luttmer in *De Telegraaf*)

WET SNOW

JAN VAN DE PUTTE

Het Holland Festival bood Jan van de Putte de mogelijkheid een opera te schrijven. Inspiratiebron voor dit nieuwe werk is de novelle *Aantekeningen uit het ondergrondse* van Fjodor Dostojewski. De verteller van dat verhaal ('Ik') is 'ondergronds' gegaan omdat hij niet wil deelnemen aan het leven, niets wil bereiken en zich zelfs niet wil verantwoorden voor zijn keuzes. De uitvoering was van de Nationale Reisopera.

'De muziek wordt soms onderbroken door onwerkelijke maar tegelijkertijd heel alledaagse geluiden zoals het knisperen van papier of het klinken van een glas.'

(Jan van de Putte)

'Essentieel is hier het aandeel van de geweldige sopraan Barbara Hannigan als Liza, die Van de Puttes voorliefde voor extreem registergebruik uiterst muzikaal invult. Matteo de Monti is een overtuigende Ik. In de bak doet het Radio Kamerorkest onder Micha Hamel de noten van van der Putte alle denkbare eer aan.' (Erik Voermans in *Het Parool*)

MEN IN TRIBULATION

BLINDMAN SAXOFOONKWARTET

Het reisverhaal van de Franse schrijver en theatermaker Antonin Artaud is de rode draad in *Men in Tribulation*, een opera voor een aanklager, contratenor, stemmen, elektronica en het Blindman Saxofoonkwartet. En dit in de onconventionele stijl van componist Eric Sleichim, die al vaker de grenzen tussen de verschillende kunstdisciplines heeft doorbroken. Jan Fabre schreef de aanklacht, die als enig verstaanbare tekst is uitgesproken door Viviane de Muynck.

'Men in Tribulation is niet zomaar vervreemdend of verontrustend. Het is een regelrecht angstaanjagende reis door de donkerste regionen van het menselijk brein.' (Edo Dijksterhuis in *NRC Handelsblad*)

'Het is een wonderlijke ervaring, zo omringd te zijn door geluid, soms is het bijna hallucinerend. En precies op dat resultaat waren de makers toch uit?' Marian Buijs in *de Volkskrant*)

DON CARLO

OPERA IN HET OOSTERPARK

Ook dit jaar presenteerde het Holland Festival een opera in topuitvoering op een groot scherm in de gemoedelijk sfeer van het Oosterpark. Deze opera is tegelijkertijd live uitgevoerd in Het Muziektheater. De Nederlandse Opera voerde Verdi's *Don Carlo* uit in regie van Willy Decker, samen met het Koninklijk Concertgebouworkest o.l.v. Riccardo Chailly, die met deze opera afscheid heeft genomen als chef-dirigent van het Concertgebouworkest.

'Ideaal voor een zwoele zomeravond. En eigenlijk haast een must voor wie later wil kunnen zeggen dat-ie vooraan stond bij het eerste grote optreden in Nederland van Rolando Villazón (Don Carlo), de jonge Mexicaanse tenor wiens stem volgens kenners tot de categorie eens-in-de-eeuw behoort.' (Ad Valvas)

RAAFF

ROBIN DE RAAFF/JANINE BROGT

In coproductie met het Holland Festival presenteerde De Nederlandse Opera in regie van Pierre Audi de eerste opera van de jonge Nederlandse componist Robin de Raaff en Janine Brogt. Dit werk is geïnspireerd op een andere wereldpremière, namelijk die van Idomeneo. Raaff is een stuk van onze tijd over kunst en leven, ambities en onzekerheden, triomf en eenzaamheid.

'Raaff is even weg van zijn aria als een jonge vurige vrijer van zijn teerbeminde. 's Nachts voor het slapengaan, 's morgens bij het ontwaken – hij zingt hem voortdurend.' (Wolfgang Amadeus Mozart)

'Zó intrigerend zijn het verhaal, de vocale machtsstrijd en de enscenering van Pierre Audi, dat de instrumentale muziek aanvankelijk niet veel meer is dan een geluidsdecor. Maar allengs verovert De Raaff zich in een overrompelend sterke opbouw een steeds belangrijker plaats (...). Raaff is nieuw neo-classicisme en een hoogst bijzondere voorstelling van een intrigerend stuk van opmerkelijk belang.' (Kasper Jansen in *NRC Handelsblad*)

ATLAS ENSEMBLE

ENSEMBLE IN RESIDENCE

Het Atlas Ensemble verenigt dertig topmusici uit Peking, Bakoe, Istanbul, Jerevan, Teheran, Berlijn en Amsterdam. Het ensemble was op uitnodiging van het Holland Festival de hele festivalperiode Ensemble in Residence in het KIT Tropentheater. Gedurende die periode repeteerde het Atlas Ensemble aan twee concerten met nieuwe composities die speciaal voor het ensemble en een aantal vocalisten zijn geschreven. Daarnaast gaven de musici in diverse combinaties nog tal van andere concerten met traditionele en nieuwe muziek uit hun eigen cultuur. Voor professionele musici zijn dagelijks workshops en lezingen georganiseerd. Uniek aan dit project zijn de tijd en ruimte die werden geboden aan componisten, musici en zangers uit westerse en niet-westerse culturen om intensief met elkaar samen te werken. Voor het publiek was dit een uitgelezen kans om in de diverse muziekculturen te duiken.

'Het Atlas Ensemble is het meest waaghalzerige project waar ik ooit aan begonnen ben: het samenbrengen in één groot geheel van instrumenten uit China, het Midden-Oosten en Europa is nog nooit vertoond.' (Joël Bons, oprichter)

'Even divers als de samenstelling van het ensemble is het gezelschap van componisten dat bijeen is gezocht. Dat maakt dit project tot een waar ontmoetingspunt van culturen Tegelijkertijd stonden alle componisten voor hetzelfde probleem: hoe om te springen

met de bedwelmende kleurenpracht van dit unieke orkest?’ (Frits van der Waa in de Volkskrant)

‘Veelkleurig en veelvormig, een lust voor oog en oor, intrigerend en integrerend, het zijn allemaal adjectieven die van toepassing waren op de presentatie van het voltallige Atlas Ensemble.’ (Kees Arntzen in Trouw)

LE LIVRE DE VIE : PRÉFACE

NICOLAJ OBOUHOW

Le Livre de Vie (Kniga Žizni) is het levenswerk van de Russische componist Nicolaj Obouhow (1892- 1954). Het *Livre de Vie* is een werk voor stemmen, vierhandig piano en ‘croix sonore’ (een door Obouhow ontwikkeld elektro-akoestisch instrument) en omvat alles bij elkaar meer dan tweeduizend pagina’s partituur. Schrijver/musicus Elmer Schönberger verdiept zich al langere tijd in het werk met het doel een aantal delen uitvoerbaar te krijgen in het Holland Festival 2005.

Als opmaat voor het project in 2005 speelde het Radio Symfonie Orkest dit jaar de ‘Préface’ uit *Le Livre de Vie*.

‘Groots kreunend en piepend als een oude onderzeeër heeft de utopische muziek van Obouhow te lijden onder de sporadische praktijkervaring die deze kluizenaar met musici heeft opgedaan.’ (Huib Ramaer in de Volkskrant)

INSTITUTE FOR LIVING VOICE

PROJECT RONDON VOCALE KUNST

Na Gent (2001), Brugge (2002), Antwerpen (2002) en Marseille (2003) is Amsterdam in 2004 de vijfde halteplaats van het reizend stemmenproject *Institute for Living Voice*, onder het artistiek leiderschap van David Moss. Voor de editie in het Holland Festival traden naast David Moss onder meer Viviane de Muynck (*Men in Tribulation*), het Hilliard Ensemble (*Gesualdo considered as a murderer*), stem- en improvisatiekunstenaar Han Buhrs en de Zuid-Afrikaanse a-capellagroep Mahotella Queens aan. Ook Nona Hendryx, zangeres bij het legendarische LaBelle (*Voulez-vous coucher avec moi ce soir?*) maakte haar opwachting.

‘Sommige concerten zijn volledig geplaybacked, zoals bij Britney Spears. Zo’n optreden draait om het sterrendom, maar met zingen heeft het bijna niets meer te maken. Daar willen we met het Institute for Living Voice tegenwicht aan bieden.’ (David Moss in NRC Handelsblad)

NYC DANCE & CO

RIJNVOS, CAGE & XENAKIS

Voor het Holland Festival schreef de Nederlandse componist Richard Rijnvos twee nieuwe delen van zijn symfonische dansstukken over het stedelijke leven in New York City, een hommage die is uitgegroeid tot een avondvullende dansvoorstelling. In het nieuwe werk *Central Dance in the Park* kruist Charles Ives zijn pad en in *Washington Square Dance* klinkt het orkest als een big band. Conny Jansen creëerde met dansers van het Nationale Ballet een choreografische ‘pilot’.

‘Na mijn ontmoeting met John Cage werd alles wat ik geleerd had van tafel geveegd en alle heilige koeien zonder pardon geslacht.’ (Richard Rijnvos)

‘Knap vooral is hoe de dans aansluit bij de muziek, daar met nadrukkelijk scherpe schouders of hoekige poses accenten in aanbrengt of omgekeerd met tergend lang uitgerekte balansen tegenin werkt.’ (Isabella Lanz in NRC Handelsblad)

INSIDEOUT SASHA WALTZ

Insideout is tegelijkertijd tentoonstelling, concert en dansvoorstelling. De levenswandel van haar dansers uit Azië, Europa, Noord- en Zuid-Amerika vormen het uitgangspunt van het stuk. Het is geen voorstelling in de klassieke zin van het woord – het publiek moest namelijk zelf zijn weg zoeken door de twee etages hoge installatie, waarin de dansers en acteurs in tal van ruimtes, hokjes en kamertjes (er is zelfs een echte koelcel!) hun – vaak zeer persoonlijke - verhaal vertelden en verbeeldden.

'Bei einem normalen Theaterbesuch siehst Du die anderen Zuschauer eigentlich nur beim Betreten des Theaters oder in der Pause. Bei insideout nehmen sich die Zuschauer permanent gegenseitig wahr. Sie sind alle Teil des Stücks.' (Sasha Waltz)

'In het uiterst ingenieuze bouwwerk met onverwachte doorkijkjes maakt iedereen zijn eigen voorstelling en creëert iedere bezoeker zijn eigen werkelijkheid van tijd en ruimte.' (Ingrid van Frankenhuyzen in NRC Handelsblad)

'Het is overweldigend theater van de levende kunsten.' (Annette Embrechts in de Volkskrant)

MA AKRAM KHAN

De in de oude Indiase danstraditie van de Kathak opgeleide danser en choreograaf Akram Khan creëerde een volledig nieuw samenspel tussen Westerse en niet-Westerse dans – en daarbij gaat hij eerder als purist dan als postmoderne mixspecialist te werk. Khan bevrijdde de hedendaagse dans uit zijn puur Westerse verschijningsvorm, stopte tegelijkertijd de Indiase kathak in een nieuw jasje en noemde het 'Contemporary Kathak'. In *Ma*, dat vlak voor het Holland Festival in Singapore zijn wereldpremière beleefde, traden zeven dansers en drie musici (cello, percussie en stem) op.

'Where is earth if it has everybody to build on it, to feed it, to bleed it, to nurture it, to water it, to cry for it, to witness it?' (Akram Khan)

'Soepel, snel, licht, met verrassend vlijmscherpe uitvallen die als messen de lucht doorklieven en met meedogenloze precisie punten en lijnen in de ruimte raken. Tegelijkertijd heeft de dans een wonderlijke zachtheid, poëzie en zelfs broze tederheid.' (Ine Rietstap in NRC Handelsblad)

BODY/VOICE HET NATIONALE BALLET

Ted Brandsen, de nieuwe artistiek directeur van het Nationale Ballet, en huischoreograaf Krzysztof Pastor creëerden rond het thema lichaam en stem – *Body/Voice* – beiden een nieuw ballet. Pastor liet zich vooral inspireren door de menselijke stem en muziek van Monteverdi, Händel, Mozart, Verdi en Wagner. Voor Brandsen was het lichaam het uitgangspunt. Zijn choreografie, met drie generaties dansers op het toneel, is gemaakt op een nieuw werk van de jonge Nederlandse componist Merlijn Twaalfhoven.

'Maar wat vooral blijft is het palet, de waaier: hoeveel verschillende gedaantes kan het dansende lichaam aannemen. Barok stappend, romantisch zwevend, modern beeldend of eigentijds verbrokken.' (Mirjam van der Linden in de Volkskrant)

FORGERIES, LOVE AND OTHER MATTERS **MEG STUART/BENOÎT LACHAMBRE/HAHN ROWE**

De in Brussel en Zürich werkende Amerikaanse choreografe Meg Stuart is hard op weg naar de top van het internationale genreoverschrijdende theater, reden voor het Holland Festival haar opnieuw uit te nodigen. Ditmaal stond Meg Stuart zelf op het toneel, samen met de Canadese choreograaf en danser Benoît Lachambre en de Amerikaanse componist en muzikant Hahn Rowe.

'Ik vertel geen rechtlijnige verhalen in mijn werk, ik vertel fysieke fictie.' (Meg Stuart)
'De intensiteit die beiden in hun spel leggen, in combinatie met de live muziek van het muzikale multitalent Hahn Rowe, zorgen voor een continue broeierige staat van opwinding, die hypnotiserend opzweept of wispelturig verbrokkelt.' (Sander Hiskemuller in *Trouw*)

WOLF **ALAIN PLATEL**

In *Wolf* neemt Platel de huidige onveiligheidspsychose op de hak. Het stuk speelt zich af in een twee etages hoog decor, dat associaties oproept met een winkelcentrum na sluitingstijd: kaal, desolaat en met veel rolluiken en hekwerken. Twaalf dansers (waarvan twee doof), veertien honden, twintig musici en drie zangeressen voeren een schijnbaar ongeordende opeenvolging van scènes uit, die echter in een strak tempo op elkaar volgen. Ze worden heen en weer geslingerd tussen virtuositeit en banaliteit, tegenpolen die volgens Platel ook sterk in Mozarts muziek aanwezig zijn. Samen met dirigent Sylvain Cambreling maakte Platel een collage van aria's, sonates en ander werk van Mozart. Dwars daardoorheen klinken ook Celine Dion en *De Internationale*. Volgens scheidend festivalleider Ivo van Hove een voorstelling *'waarin alles samenkomt waar ik voor sta.'* Van Hove koos dan ook *Wolf* om zijn tijdperk als festivalleider bij het Holland Festival af te sluiten.

'Aanvankelijk zag ik deze opdracht niet zo zitten, omdat ik de muziek van Mozart associeerde met burgerlijkheid.' (Alain Platel)
'De verbinding tussen Mozart en de straat, het verhevende en het banale, het heilige en de goot maken de kracht uit van Wolf. De dansers en musici zorgen voor een vitaliserende energie, rauw, erotisch en onthutsend.' (Kester Freriks in *NRC Handelsblad*)

DE CONTEXT

I De Context Voor Publiek:

Introducties

Het Festival organiseerde voor aanvang van de voorstellingen gratis introducties door theatermakers, dramaturgen, vertegenwoordigers van het gezelschap of journalisten. In 2004 verzorgden o.a., Marijn van der Jagt, Janine Brogt, Isabella Lanz en Alexander Schreuder introducties. De introducties geven het publiek informatie over de ontwikkelingen van een gezelschap of maker en zetten de voorstelling in een (historische) context, vaak met behulp van videofragmenten van eerder werk. Het belang van introducties hangt ook samen met het internationale karakter van het Festival; juist bij het internationale werk dat niet veel in Nederland is te zien, is een goede introductie van belang. De introducties worden goed bezocht en door het publiek gewaardeerd. De laatste jaren is er een toename te zien van het aantal introductie bezoekers, waaruit blijkt dat het publiek groeiende behoefte heeft aan een informatief kader om het voorstellingsprogramma in een context te kunnen plaatsen. Op basis van ervaringen van voorgaande

Festivals hebben we dit jaar gekozen voor een aanpak waarbij niet het aantal introductions is geïntensiveerd maar meer aandacht is besteed aan de kwaliteit van de introductions. Het Festival streeft er naar de introducenten nauw bij het Festival te betrekken door o.a. een zelfde persoon bij meerdere voorstellingen en meerdere festivaledities een introductie te laten verzorgen. In het voortraject wordt de introducent uitgebreid geïnterviewd door middel van gesprekken en informatiepakketten (met recensies, achtergrondartikelen, interviews en video's). Na afloop wordt een korte evaluatie gehouden.

Meet the artist

Veel nationale en internationale theatermakers, choreografen en componisten die door het Holland Festival werden gepresenteerd waren ook tijdens het Festival zelf aanwezig. Het Festival organiseerde openbare interviews met alle makers. De kunstenaars werden geïnterviewd door professionals als Chris Keulemans, Hans Maarten van den Brink, Henk van der Meulen en Lex Bohlmeijer.

Bij de Meet the artist is nog steeds sprake van een toename in het aantal bezoekers. Zeker wanneer het bekende en gerenommeerde kunstenaars zijn (Peter Sellars, Meg Stuart en Sasha Waltz) is de belangstelling en het enthousiasme van het publiek groot. Maar ook bij producties van in Nederland minder bekende kunstenaars zien we nog steeds een groeiende interesse van het publiek voor de makers en hun achterliggende ideeën. De bijeenkomsten worden in bijna alle gevallen ook door de makers zelf als waardevol gezien en gewaardeerd

Themamiddag retrospectief Sellars

Peter Sellars is al 25 jaar één van de belangwekkendste theatermakers ter wereld. *The Children of Herakles* was pas de tweede theaterregie die van hem in Nederland te zien was. Een goed moment om speciale aandacht te besteden aan het indrukwekkende theater- en opera-oeuvre van Sellars, aan zijn engagement en eigenzinnige theater. Loek Zonneveld (Groene Amsterdammer) gaf een overzicht van het werk van Sellars met voorbeelden op video. Na het overzicht werd Peter Sellars live geïnterviewd over zijn werk in het verleden, heden en toekomst door Max Arian (journalist).

Filmprogramma Sellars

In samenwerking met het International Documentary Filmfestival Amsterdam (IDFA) en Filmmuseum Cinerama presenteerde het Holland Festival dit jaar een filmprogramma rondom de voorstelling *Children of Herakles*. De door Ally Derks (IDFA) en Peter Sellars geselecteerde speelfilms-en documentaires concentreerden zich rondom het vluchtelingenvraagstuk.

Lezing Koolschijn

Gerard Koolschijn is vertaler van het verzamelde werk van de Griekse tragedieschrijver Euripides, auteur van *De Kinderen van Herakles*. Op maandag 7 juni gaf hij in het kader van de voorstelling *The Children of Herakles* van Peter Sellars een lezing bij Boekhandel Scheltema op het Koningsplein in Amsterdam. In de lezing ging Koolschijn dieper in op kenmerken in het werk van Euripides, waarna hij dit specifieke stuk en de encensering van Sellars een plaats gaf in dit oeuvre.

Focus Akram Khan / MA

Choreograaf Akram Khan maakt een krachtige verbintenis tussen westerse en oosterse dans, muziek en filosofie. Een dergelijke fusion is in Nederland tamelijk onbekend. Daarom vroeg Holland Festival Isabella Lanz (NRC) dieper in te gaan op de karakteristieken van het werk van Khan aan de hand van videomateriaal. Na afloop van de voorstelling ging Guy Cools (schrijver/dramaturg) in gesprek met Akram Khan zelf, en kon het publiek vragen stellen.

Gast in de kast

Gast in de Kast is de audiovisuele versie van het gastenboek, bekend van kerken, galeries en bruiloften. Direct na afloop van de voorstelling mocht het publiek plaatsnemen in een opnamekamertje en aan de camera laten weten wat ze van de voorstelling en/of het

Festival vond. De reacties uit Gast in de Kast is op de website van het Holland Festival gezet om bezoekers te laten weten wat de ervaring van andere Festivalbezoekers was. Op deze manier werd een medium geschapen voor discussie over de voorstellingen die meer mensen een stem geeft dan alleen de professionele recensenten.

II De Context Professionals

Workshoptraject Cultuurjournalisten II

Voor de tweede maal was een traject georganiseerd voor een groep jonge schrijvers en denkers die de ambitie hebben op professioneel niveau bezig te zijn met cultuurbeschouwing en kunstkritiek. Doel van het traject is een verhoging van de kwaliteit van de kunstkritiek, kunstjournalistiek en kunst- en cultuurbeschouwing.

Na de pilot van 2003 werd nu aan een nieuwe groep deelnemers een serie workshops, bijeenkomsten met theatermakers en voorstellingsbezoek aangeboden. De contacten met de makers werden door beide groepen zeer gewaardeerd, en boden nieuwe inzichten. In de workshops, gegeven door Frenk van der Linden, Anna Tilroe en Kester Freriks, werd ingegaan op schrijftechnische vaardigheden. Het traject is afgesloten met een publicatie: ST[ateofthe]ART.

Het workshoptraject werd in nauwe samenwerking met het Theater Instituut Nederland/Carrières of barrières in de kunsten georganiseerd.

Route voor een nieuwe generatie theatermakers i.s.m. LISA en het Gasthuis

Het Holland Festival nodigde dit jaar in samenwerking met Stichting LISA (coalitie jonge makers) en het Gasthuis een tiental jonge makers en dramaturgen uit verschillende disciplines uit om gezamenlijk zeven Holland Festival producties te bezoeken. Aan het einde van de route vond er in het Gasthuis een afsluitende discussie plaats onder leiding van Marijke Hogenboom, waarin werd teruggeblikt op de specifieke kwaliteiten van de producties in relatie tot het werk van de makers zelf. Ook werden de makers uitgenodigd te denken over wat een festival nu eigenlijk tot festival maakt. Een weerslag van de discussie is terug te lezen in Volume, een uitgave van Theater Gasthuis.

Anatoli Vassiliev Artist in Residence

In samenwerking met Theater Gasthuis organiseerde het Holland Festival een intensieve workshop. Tijdens deze vijfdaagse sessie stond het uitwisselen van ideeën tussen jonge kunstenaars en maestro Anatoli Vassiliev centraal. De deelnemers kregen de opdracht zich te verdiepen in de Kersentuin van Anton Tjechov en onder kritische begeleiding van Vassiliev een vertaalslag te maken van tekst naar presentatie. Het doel van Vassiliev was om de deelnemers instrumenten te overhandigen waarmee ze de vraag naar de essentie van de tekst kunnen beantwoorden.

Debat Artist as Interface

Op donderdag 24 juni vond het kunstenaarsdebat The artist as interface onder leiding van Jan Ritsema plaats in de Ten Cate Hall van DasArts. Het initiatief voor dit gesprek was afkomstig van het Holland Festival en de bijeenkomst werd in samenwerking met DasArts (De Amsterdamse School/Advanced Research in Theatre and dance Studies) georganiseerd. De voertaal was Engels.

Het debat concentreerde zich rondom het thema: The artist as interface. Steeds meer theatermakers kiezen voor een andere benadering en invulling van het kunstenaarschap. De traditionele grenzen tussen disciplines, culturen en publiek zijn meer en meer vervaagd. Op zoek naar nieuwe vormen van theater kijkt de kunstenaar over deze grenzen heen. Ieder middel dat hij of zij noodzakelijk acht, wordt gebruikt om een verhaal te vertellen. Op die manier treedt de kunstenaar op als bemiddelaar, brengt verschillende disciplines, kunstenaars, culturen en publieksgroepen samen. De kunstenaar ziet zichzelf niet langer alleen als autonoom kunstenaar, maar combineert verschillende functies.

Hij maakt niet alleen zijn eigen stuk, maar creëert ook een eigen omgeving, partners en publiek. De traditionele scheidingen en hiërarchieën worden losgelaten. Is er een nieuwe, nomadische kunstenaar opgestaan?

Vier kunstenaars van een nieuwe generatie zijn gevraagd een (theatraal) statement te maken: Nicole Beutler, Merlijn Twaalfhoven, Quirine Racké en Catherine Henegan/Kees Roorda (The Glasshouse). Vervolgens ging Jan Ritsema met deze kunstenaars en het aanwezige publiek in gesprek.

Workshops in samenwerking met ITS

Dit jaar heeft het Holland Festival een aantal workshops georganiseerd in samenwerking met het ITs (Internationaal Theaterschool festival). Studenten uit het kunstvakonderwijs bezochten tegen een speciaal studententarief voorstellingen uit het Holland Festival, waarna ze bij ITs een workshop volgden van de betreffende makers.

HOLLAND FESTIVAL 1998-2004

Een festival dat alle grenzen overschrijdt

Interview met Ivo van Hove door Max Arian

'Bij het programmeren van het Holland Festival zoek ik niet naar een bevestiging van wat ik zelf ben. Ik zoek naar datgene - wat ik nog niet weet. Ik zoek ontmoetingen die me kunnen verrijken. Die me iets kunnen bijbrengen. Die mij op een andere manier kunnen laten kijken en denken.'

Ivo van Hove spreekt razend snel. Hij ratelt z'n zinnen staccato op mij af en struikelt vaak over z'n woorden als hij -soms quasi-wanhopig- mij probeert te overtuigen, vooroordelen tracht te weerspreken, z'n beleid verdedigt. 'Mijn werk voor het Holland Festival heeft mij de kans gegeven mijn visie op de mogelijke evolutie van het theater aan de orde te stellen, het theater als een plek die meer en meer open staat naar andere kunstvormen. Naar beeldende kunst, muziek, video-art, performancekunst. Daarom heb ik intuïtief ja gezegd toen ik voor het festival werd gevraagd. Niet om macht te krijgen en de baas op het Leidseplein te worden, zoals men in Nederland snel zegt. Maar omdat het een verrijking en een verdieping betekende van mijn werk bij het Zuidelijk Toneel en later Toneelgroep Amsterdam.'

'Het programmeren van een festival geeft je de mogelijkheid een aantal facetten aan bod te laten komen die je in je werk bij een theatergezelschap niet kwijt kan. Voor mij was nog iets anders heel belangrijk. Ik ben altijd, zolang ik met theater bezig ben, een fervent bezoeker geweest van het werk van mijn collega's. Ik heb er geen moeite mee naar *Lulu* van Peter Zadek te gaan kijken, als ik dat stuk zelf ga doen. Voor mij is dat alleen maar een verrijking. Ik kan heel goed m'n eigen gedachten rond zo'n stuk ordenen. Daardoor had ik, toen ik aan het Holland Festival begon, al een hele bagage, ik wist wat er internationaal in het theater gebeurde.'

Toch komt het voor Ivo van Hove in 1997 volkomen uit de lucht vallen als hij wordt gevraagd artistiek leider van het Holland Festival te worden. Hij had in de krant de verhalen gelezen over hoe moeilijk het was een opvolger voor Jan van Vlijmen te vinden. Toen Holland-Festivalbestuurslid Emile Fallaux hem belde om een afspraak te maken dacht hij dat hij om suggesties zou worden gevraagd. Maar bij de eerste zin van het gesprek bleek het dat het om hem ging. Er volgden veel gesprekken. En veel nadenken. Zou hij binnen dat Holland Festival iets kunnen verwezenlijken dat de moeite waard was? Ivo van Hove: 'In Eindhoven, bij het Zuidelijk Toneel, was ik toen al weer zeven, acht jaar bezig. Bij elkaar had ik me in 1997 al tien jaar met het grotezalentoneel bezig gehouden. Dan ben je aan nieuw voedsel toe, aan nieuwe impulsen, ook voor jezelf als artiest. Dat zal nu ook gelden voor mijn opvolger Pierre Audi, met wie ik een duidelijke artistieke verwantschap heb. Ook hij kan dingen doen, dwarsverbanden leggen die binnen een operagezelschap niet te verwezenlijken zijn.'

Voor mij is opera en muziektheater altijd belangrijk geweest, ik volgde vanaf het begin wat Gerard Mortier deed in de Brusselse Muntshouwborg. Zoals ik ook groot ben geworden met de Vlaamse choreografen Anne Teresa de Keersmaeker, Jan Fabre en Wim Vandekeybus. Het theater dat ik zelf maak heeft altijd opengestaan naar andere kunstvormen, naar muziek en video-art, en natuurlijk, via Jan Versweyveld – de ontwerper van al mijn producties – naar de beeldende kunsten. De belangrijkste inspiratiebron voor mijn toneel is de performancekunst geweest. Echte koeien op het toneel (zoals in onze voorstelling van *Het begeren onder de olmen* van Eugene O'Neill), dat is geen grapje, maar een element uit de performancekunst. De acteurs worden geconfronteerd met iets dat gewoon is wat het is.'

Ivo van Hove had van het Holland Festival-bestuur een specifieke opdracht gekregen. Hij moest het theater weer midden in de programmering plaatsen. Daar had het in de jaren daarvoor aan ontbroken. De toneelprogrammering was saai en voorspelbaar geworden. Van Hove: 'Theater was geen speerpunt meer van het festival. Dat was ook een gat in de markt. Programmering van internationaal theater is er buiten het festival in Amsterdam en Nederland nagenoeg niet. Dat is gelukt. Direct in 1998 had ik al een heel goed theaterprogramma. Met verschillende Tsjechovs van Peter Zadek, Christoph Marthaler en 't Barre Land. Met de multimedievoorstelling *Rotjoch*, de Wooster Group en het schandaalsucces van Romeo Castellucci. Zelf heb ik toen *Romeo en Julia* gedaan.' Ook toen al zaten er totale uitersten in, tegenpolen zoals het psychologisch realisme van Zadek en de schokkende nieuwlichterij van Castellucci. Maar van Hove wilde naast het toneel ook het muziektheater tot een speerpunt van zijn festival maken: 'Ik ben geen theoreticus die op voorhand al bedenkt hoe zo'n festival moet zijn. Ik ben iemand die met mensen in gesprek gaat, die ontmoetingen heeft, die leest en kijkt en die daarvoor mogelijkheden gaat zien. En door heel veel, heel intensief te gaan reizen. Ik was bijna *elk* weekend op reis om dingen in het buitenland te zien. Soms bleef ik langer, zoals in Tokio, Melbourne en Buenos Aires. Op die reizen zag ik dingen die ik in Nederland niet tegenkwam en dat waren voornamelijk *cross-overs*. Voorstellingen waarin dans en theater of theater en muziek samen kwamen, zoals in *Schwarz auf Weiss* van de componist Heiner Goebbels, een vorm van muziektheater die niet vertrekt vanuit een libretto of personages, maar waarbij de muziek voorop staat en wordt getheatraliseerd en de muzikanten acteurs worden.'

Ik vraag Ivo van Hove of het niet moeilijk is in het buitenland toneel te vinden dat beter is dan het Nederlandse toneel, dat immers op het ogenblik de naam heeft bijzonder goed en vooruitstrevend te zijn. Van Hove: 'Ik heb anders nogal wat gebracht in die zeven jaar. Sommige dingen hebben heel veel agressie veroorzaakt, voorstellingen als *Julio Cesare* van Castellucci en *Salomé* van Einer Schleeff. Ik heb vanaf het begin gezegd dat ik me niet alleen bezig wilde houden met het grootschalige toneel, want dat is in de meeste landen vrij restauratief. Het Nederlands toneel is daarin inderdaad uniek. Hier is sinds het begin van de jaren tachtig een hele generatie toneelmakers, zoals Gerardjan Rijnders, Johan Simons, Guy Cassiers en ikzelf - in de grote zalen terechtgekomen. Het experimenteren en de avant-garde hebben zich in Nederland vermengd met het grote-zalentineel. Maar nu die evolutie tot wasdom is gekomen, zitten we op een gevaarlijk punt. We zijn zo verguld met onszelf, we zeggen zo vaak dat we het beste toneel in de wereld hebben, dat we op een dag misschien wakker worden en merken dat 't niet meer zo is. Je ziet nu al hoe moeilijk het is om opvolgers bij de grote gezelschappen te vinden.'

'Het is niet zo moeilijk inspirerende voorstellingen te vinden in het buitenland. Van Simon McBurney van het Theatre de la Complicité of van Deborah Warner en Patrice Chéreau bijvoorbeeld is nog nooit iets in Nederland te zien geweest. Het probleem is de beschikbaarheid. Als ze in juni niet op tournee zijn, gaat het niet door. Ik probeer mensen die me interesseren te volgen en vaker terug te brengen. Einer Schleeff had ik na zijn opzienbarende *Salomé* uitgenodigd bij Toneelgroep Amsterdam *Het Balcon* van Jean Genet te komen doen, maar helaas is hij plotseling gestorven. Ik houd niet van dat evenementsdenken, zo van: daar gaan we één keer met z'n allen op af en het jaar daarop is er weer iets nieuws. Van Castellucci hebben we drie voorstellingen gebracht. Ik geloof in continuïteit. Als je in iemand geïnteresseerd bent, moet je terug blijven gaan en blijven kijken. Zoals met Thomas Ostermeier. We hebben in mijn eerste jaar zijn regie van *Shoppen und Ficken* gebracht, de Duitse versie van *Shopping and Fucking* van Mark Ravenhill. Heel rauw, heel fysiek, heel kleinschalig theater. Ik ben daarna blijven volgen

wat hij deed en voor vorig jaar heb ik zijn *Nora* van Ibsen gekozen, een voorstelling die uitgekristalliseerd en af was en die in Nederland echt iets kon betekenen. Daarom moet je steeds terug blijven gaan als je in iemand geïnteresseerd bent. Het reizen en kijken naar voorstellingen van anderen. Dat zijn de twee dingen die ik straks zal missen.'

Hij wordt fel als het verwijt ter sprake komt, dat hij weliswaar op het gebied van het toneel een breed spectrum heeft laten zien, maar in de muziek alleen maar zijn eigen hobby's heeft gevolgd. Van Hove: 'Dat is absoluut niet zo. Er werd gezegd dat ik op muziekgebied programmeerde wat ik thuis in mijn discotheek heb staan. Maar ik heb geen enkele CD van Frank Zappa thuis! Ik heb een programma om hem heen gemaakt, niet vanwege mijn eigen affiniteit, maar omdat ik het belangrijk vond hem te brengen als laatste grote componist van de 20ste eeuw. Op het gebied van de muziek is de situatie in Amsterdam heel anders dan als het om het toneel gaat. In het Concertgebouw kun je het hele jaar de grootste solisten en dirigenten horen. De IJsbreker brengt elke dag eigentijdse muziek. In het BIM-huis is er elke dag experimentele jazz. Daarom heb ik een segment opgezocht dat ligt tussen de eigentijdse muziek en de popmuziek: John Zorn, Sonic Youth, Brian Eno, Gavin Bryars, Frank Zappa. *Love it or hate it*, maar het is een consequente lijn.'

Daarnaast heeft hij vooral concerten georganiseerd waarbij de visuele component belangrijk was, om muziek die vaak als moeilijk wordt ervaren 'toegankelijker, begrijpbaarder, voelbaarder' te maken. Jaap Drupsteen heeft samen met Peter Eötvös een video-installatie gemaakt bij stukken van onder meer Charles Ives. Het werk van muzikant Frank Scheffer werd getoond. Van Hove: 'En we brachten, misschien van een andere orde, Eboman, een jonge DJ. Dan krijg ik het verwijt dat ik te populistisch bezig ben. Maar het festival is niet alleen maar bestemd voor één bepaalde elite en ik ben niet iemand die hoopt dat het publiek wegblijft, omdat je dan pas goed bezig bent als kunstenaar.'

Een ander verwijt dat hij, vooral in het begin, te horen kreeg, was dat hij weinig samenwerkte met andere kunstinstellingen. Van Hove: 'Toen ik begon bij het festival ben ik me te pletter geschrokken. Er lag een brief van het Nederlands Dans Theater voor de directie van het Holland Festival: 'Dit is ons programma voor 1998.' Ik dacht: Hè, gaat dat zo? Maar dat kan niet. Het kan niet zo zijn dat iedereen hier elk jaar zonder enig overleg z'n papiertjes dropt. Maar het was onmogelijk met Jiri Kylian een gesprek op gang te brengen. Dat lukte juist wel met Pierre Audi. Ik vond dat de opera in het festival te weinig toevoegde, er werd alleen maar een reguliere opera opgenomen in het programma. Met Pierre Audi was er meteen creativiteit. *Der Ring des Nibelungen* kwam er aan, een groot evenement, dat maar weinig mensen zouden kunnen zien. Zo kwamen we op het idee dat op een groot scherm live in het park te vertonen. Elke avond zaten daar vierduizend mensen met hun picknickmand vier, vijf uur naar Wagner-opera's te kijken en na afloop applaudisseerden ze voor het scherm, heel ontroerend. Uit de gesprekken was ook duidelijk dat Pierre Audi er behoefte aan had dingen te maken buiten het Muziektheater. Het was een her-denken van de samenwerking tussen twee grote instituten.'

Hij vertelt over een nieuwe droom waar hij al met het Nieuw Ensemble over heeft gesproken. Een volledig *parlando* opera te laten schrijven, een opera voor acteurs. Plotse-ling doet hij een uitspraak die zo verrassend is, dat we er allebei van in de lach schieten: 'Kijk, uiteindelijk ben ik een traditionalist. Echt. Ik ben geen revolutionair, ik ben iemand die enorm gelooft in de traditie. Ik geloof dat uit die traditie de vernieuwing voortkomt. In mijn werk is een heel sterke teksttraditie aanwezig. Daarnaast zijn er die performanceachtige voorstellingen en soms vermengt het ene zich met het andere en

krijg je kruisvormen. Ook een voorstelling als mijn regie van *Rouw siert Electra* is sterk verankerd in de tekst van O'Neill. Je ziet misschien geen Amerikaanse Burgeroorlog, waar O'Neill zijn Oresteia-bewerking plaatste, maar het gaat wel over de rol die de oorlog in ons leven speelt.'

In principe houdt hij niet van actualiseren. Toch maakt hij soms in mijn ogen zeer actuele voorstellingen, al worden die niet altijd begrepen, zoals *The Massacre in Paris* van Christopher Marlowe over de 16e-eeuwse godsdienstoorlogen, die nu ook zo gevaarlijk dichtbij lijken te komen. Waarom die voorstelling zo slecht begrepen werd? 'Misschien heeft men niet door de vorm heen kunnen kijken, de kostuums, het requiem-achtige. Ik heb twintig jaar met dat stuk rondgelopen, in mijn hoofd heeft het wel dertig ensceneringen gehad. Er is geen stuk zo actueel. Het laat zien dat oorlogen bijna altijd onder het vaandel van de religie worden gevoerd. *God is on our side*, zegt Bush elke keer. Maar achteraf bedacht ik, dat je misschien geen al te actuele voorstellingen moet maken. Er is maar één regisseur die daarin slaagt en dat is Peter Sellars. Van zijn toneelvoorstellingen in de jaren negentig – *The Persians*, *The Merchant of Venice* – is in Nederland niets te zien geweest. Hij opent dit jaar het festival met *The Children of Herakles*, een actualisering van de tragedie van Euripides. Het gaat over illegalen, vreemdelingen, mensen die van het ene continent naar het andere trekken. Het kon niet actueler, hier in Nederland met z'n strenge vreemdelingenwet en nog strengere uitzettingsbeleid. Maar Peter Sellars heeft ook een visie op de Griekse tragedie, hij denkt na over de dubbelrollen en hij gebruikt microfoons, zoals de Grieken maskers hadden om het geluid te versterken. Ruud Lubbers komt, er komen rechters en politici bij, echte vluchtelingenkinderen, maar je zult het prachtig vinden, het heeft een heel grote kracht.

Voor mij hebben de voorstellingen van Sasha Waltz, Alain Platel en Peter Sellars in het Holland Festival van dit jaar veel met elkaar te maken. Ze stellen vanuit de dans, de muziek en het toneel dezelfde vragen. Waar komen de angstpsychoses die we hebben voor de anderen vandaan. Hoe gaan wij met z'n allen samenleven. Hoe kun je met mensen vanuit de hele wereld een nieuw huis creëren.

Dit is een tijd van globalisering en tegelijk proberen we de ander voortdurend weg te drukken! Dat is – onbewust misschien – het thema van dit jaar geworden. In verschillende voorstellingen vind je dezelfde vraag terug: wat is ons engagement naar de anderen toe? Hoe gaan we daar mee om? Het is geen toeval, want ik heb dat toeval bepaald. Maar ik heb het ook niet zo gepland. Ik besepte het pas toen ik de voorstellingen al had uitgekozen. Je kunt in een paar uur naar Irak vliegen en toch proberen we iedereen op z'n plek terug te duwen. Veel kunstenaars gaan daar in verschillende vormen op in. Maar in Nederland zie ik dat niet. Ik heb het Holland Festival geen stugge, dogmatische lijn willen opleggen. Ik heb geprobeerd m'n ogen en oren open te houden.'

Max Arian (1940) bezoekt het Holland Festival al sinds 1956, tussen 1970 en 2002 als redacteur cultuur van het weekblad *De Groene Amsterdammer*. Nu is hij freelance journalist en werkt aan een biografie van de legendarische museumdirecteur W.J.H.B. Sandberg.

RADIO

Een aantal programmaonderdelen werd geproduceerd in samenwerking met de NPS en ZaterdagMatinee, en live uitgezonden.

Dit waren:

Gesualdo Considered as a Murderer: 5 juni 2004 (herhaling 8 juni 2004)

Don Carlo: 19 juni 2004

Raaff: 26 juni 2004

Livre de Vie: 10 juni 2004

Tevens werden opnamen gemaakt voor uitzending op een later moment:

Wet Snow: uitzending 12 juni 2004

Atlas ensemble "Atlas back in town": uitzending 7 juli 2004

Atlas ensemble "Slotconcert": uitzending 27 juli 2004

De Concertzender nam het slotconcert van het Atlas ensemble op.

EDUCATIE

In samenwerking met Bekijk 't is een educatieproject ontwikkeld rond de voorstelling The Children of Herakles van Peter Sellars. Tijdens workshops gingen leerlingen van 4 verschillende onderwijsinstellingen voor VWO aan de gang met het maken van een animatie rond het thema vluchtelingen. Het eindresultaat was een korte animatie van 10 seconden. Deze filmpjes werden voor aanvang van de voorstellingen van The Children of Herakles voor het publiek in de foyer vertoond. De deelnemers aan de workshops hebben de voorstelling ook bezocht.

Ze werden begeleid door een specialist van Bekijk't en vier studenten van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, afd. nieuwe media. Voor een uitgebreid verslag van dit project verwijzen we naar de desbetreffende bijlage.

SAMENWERKING

Zoals gebruikelijk voor de wijze waarop het Holland Festival haar programma samenstelt, is ook dit jaar weer met een groot aantal partners samengewerkt en gecoproduceerd. Per productie wordt samenwerking gezocht met productionele en/of artistieke partners.

RÊVES D'UN MARCO POLO: coproductie Holland Festival en De Nederlandse Opera.

RAAFF: coproductie Holland Festival en De Nederlandse Opera.

GESUALDO CONSIDERED AS A MURDERER: coproductie Holland Festival, ZaterdagMatinee en Nederlands Blazersensemble.

ATLAS ENSEMBLE IN RESIDENCE: coproductie Holland Festival, Atlas Ensemble, Nieuw Ensemble en KIT.

WET SNOW: Holland Festival en Nationale Reisopera.

LE LIVRE DE VIE: coproductie Holland Festival en NPS.

INSTITUUT FOR LIVING VOICE: coproductie Muziektheater Transparant en Holland Festival.

DON CARLO: coproductie Holland Festival, De Nederlandse Opera en NPS.

BODY / VOICE: coproductie Het Nationale Ballet en Holland Festival.

MA: coproductie The South Bank Centre (London), Théâtre de la Ville (Paris), Singapore Arts Festival, Romaeuropa Festival (Rome), De Vooruit (Gent), Tanzhaus (Düsseldorf), Holland Festival, Göteborg Dance and Theatre Festival en Lincoln Centre for the Performing Arts (New York).

MEN IN TRIBULATION: KunstenFESTIVALdesArts (Brussel) en Holland Festival.

NYC DANCE & CO: Holland Festival, het Nationale Ballet en NPS.

DE KRUISTOCHTEN: Toneelgroep Amsterdam en Holland Festival.

Naast samenwerking met producenten bij het tot stand brengen van producties, is het Holland Festival actief in diverse nationale en internationale netwerken en overlegstructuren die als doel hebben deskundigheid op specifieke terreinen uit te breiden en over te dragen.

Internationaal is het Holland Festival lid van zowel het IETM (International European Theatre Meeting) als de EFA (The European Festivals Association). In Amsterdam is het Holland Festival een actief deelnemer van het ACI (Amsterdamse Culturele Instellingen), waarin het zitting heeft namens het Amsterdams Festival Overleg (AFO).

MARKETING EN COMMUNICATIE

Belangrijkste kenmerken van het marketing- en communicatiebeleid

Corporate communicatie gericht op het merk Holland Festival prevaleert boven product-/voorstellings-gerichte communicatie;

Verbreiding van de core audience, zoals geformuleerd in de BrandMarker (HF-merkdocument);

Meer betrokkenheid van de afdeling bij de samenstelling van het programma, waar het gaat om de niet-inhoudelijke kant van de programmering (prijzen, planning, De Context). Bij de inzet van marketing- en communicatiemiddelen is steeds gewerkt vanuit de vraagzijde (de potentiële bezoekers), met als doel een grotere effectiviteit en kostenefficiëntie. De komende jaren willen we dit bereiken door een verschuiving in het budget te maken van de traditionele drukwerkmiddelen naar nieuwe media als internet, e-mail en televisie. Concreet betekent dit:

- o in 2004 overgang van Electronic Distribution Services naar Electronic Direct Marketing;
- o samenvoegen van post- en e-mail-adresbestanden;
- o direct mail en foldermateriaal vervangen door direct e-mail met directe koppeling naar de website;
- o meer aandacht voor vrije en betaalde publiciteit op televisie;
- o grotere functie van website in informatie en kaartverkoop;
- o zichtbaarheid van het festival buiten de festivalperiode.

Doelstellingen

1. Het primaire doel van de communicatie- en marketinginspanningen was het bereiken van een hogere gemiddelde zaalbezetting van tenminste 80%. In 2004 was de gemiddelde zaalbezetting 66% (dit cijfer behelst alle voorstellingen, maar is exclusief de bezetting van De Context).

De belangrijkste oorzaken voor het niet bereiken van het streefgetal:

1. Onderzoek wijst uit dat bijna 50% van het potentiële publiek na half mei nog niet op de hoogte was van het festival. Oorzaak was m.n. een onvoldoende zichtbare festivalcampagne (affiches in het straatbeeld; televisiespot; printcampagne);
2. De economische recessie is, net als bij andere culturele evenementen, ook bij het Holland Festival sterk merkbaar geweest;
3. Het EK Voetbal lokte op wedstrijddagen massaal bezoekers uit de theaters.

2. Er wordt gestreefd naar een groeiend percentage jongeren jonger dan 25 jaar.

Deze groep bestaat uit de communicatiedoelgroepen studenten met een collegekaart, scholieren met CKV-vouchers en jongeren met een CJP-pas. Op basis van de verkoopcijfers blijkt dat 9,3% van de kaartverkoop afkomstig is van studenten, CJP-ers en CKV-ers. Dit is 1% hoger dan in 2003.

3. Op langere termijn streeft het Holland Festival naar een grotere naamsbekendheid en de versterking van het corporate imago bij het Nederlandse theaterpubliek. Deze doelstelling is ook dit jaar gehaald. Dit valt af te leiden uit de totale mediafrequentie over het hele jaar gemeten en uit de tone-of-voice van de media.

Communicatiemiddelen

De inzet van communicatiemiddelen verschilde marginaal van vorig jaar. De losse programmaboeken werden vervangen door één allesomvattend festivalboek (luxe gebonden uitgave) en de festivalkranten werden inhoudelijk verbeterd, waardoor ook hier programma informatie te vinden was. In de vrije publiciteit zijn meer contacten gelegd met radio- en televisieprogramma's; de contacten met de geschreven pers bleven groot.

Marketing en ticketing

De marketingactiviteiten waren evenals voorgaande jaren gericht op direct marketing en direct mail.

Voor de kaartverkoop werd een pilot gestart met Ticketservice Nederland met als doel een landelijk bereik van onze kaartverkoop via de postkantoren en het bereiken van andere (m.n. jongere) doelgroepen. Het grootste deel van de kaartverkoop vond echter plaats via het Amsterdams Uitburo.

Conclusie

De lange-termijndoelstellingen zijn dit jaar goed gerealiseerd: het laatste Festival van Ivo van Hove werd alom geprezen en beschouwd als zijn beste Festival. Uiteraard is dat in de eerste plaats te danken aan de programmering, maar de verbetering van het imago, al ingezet in 2002, heeft daar ongetwijfeld aan bijgedragen. Voor de toekomst lijkt het corporate imago er positief en sterk uit te zien. Pierre Audi begint zijn artistiek leiderschap in een festival dat er, volgens publiek en critici, mag zijn.

De korte-termijndoelstellingen zijn ten dele gehaald: het gemiddeld zaalbezettingspercentage bleef achter bij de verwachting als gevolg van communicatieve missers, de economische neergang en het EK Voetbal. Hoopgevend is echter de continuïteit in de groei van jonge bezoekers.

TOELICHTING OP DOELGROEPACTIVITEITEN 2001 - 2004

In het kader van de doelgroep activiteiten zijn in de afgelopen kunstenplanperiode diverse activiteiten ontwikkeld. Alle hadden ze tot doel de deelname van specifieke publieksgroepen aan het Holland Festival te stimuleren dan wel de contacten met bestaande publieksgroepen te verdiepen.

Educatie voor middelbare scholieren:

Het Holland Festival is in 2001 gestart met een educatieproject voor middelbare scholieren. Het project is in eerste instantie als pilot opgezet met als doel de basis te leggen voor een jaarlijks terugkerend project waarbij één grote scholengemeenschap van het middelbare onderwijs in Amsterdam 'geadopteerd' wordt om daarmee een programma op te zetten dat de leerlingen in staat stelt met het Festival kennis te maken.

Voor deze pilot werd gekozen voor Scholengemeenschap Reigersbos in Amsterdam-Zuid-Oost, twee klassen Atheneum 3 en twee klassen Atheneum 4. Bij elkaar 113 leerlingen. De nadruk kwam te liggen op het door leerlingen leren kiezen uit een groot aanbod van voorstellingen.

Op basis van de evaluatie (waarvoor we verwijzen naar het betreffende jaarverslag) hebben we gekozen om in de daaropvolgende jaren meer op de inhoud van de voorstelling gerichte projecten aan te beiden waarbij bovendien een veel actiever rol voor de leerlingen zelf het uitgangspunt was.

Afhankelijk van de programmering, de schoolvakanties en de ervaring die kinderen hebben met kunst en cultuur, werd een op maat gemaakt programma samengesteld in samenwerking met de stichting Bekijk 't rondom één voorstelling in het Festival.

Als voorbereiding op het bezoek aan een voorstelling, volgden de tieners een theater of dans workshop. Alles werd door hun klasgenoten vastgelegd op film, foto of in een tekening. Zowel het volgen van de workshop als het vastleggen van de workshop was onderdeel van het programma.

De resultaten van deze verschillende registraties op film, foto en op papier werden tentoongesteld in de foyers van de betreffende theaters, alwaar de voorstelling plaats vond. En natuurlijk werd de voorstelling door de scholieren bezocht.

De leerlingen hebben beter inzicht gekregen in wat het maken van een voorstelling inhoudt. De leerlingen beseften dankzij dit project dat er meer dansvormen zijn dan wat zij dagelijks zien op bijvoorbeeld MTV. Anderzijds leerden zij door zelf opnames te maken, bewuster naar het fenomeen 'dans' te kijken. Daarnaast hebben ze kennis kunnen maken met audio- en video en computer technieken die specifiek voor deze voorstellingen werden gebruikt. De leerlingen hebben zelf een korte video- of computeranimatie gemaakt die ook aan publiek werd vertoond. Hierdoor werden ze gedwongen beter te kijken en te luisteren naar beelden en geluiden waarmee ze hun video vorm gaven. Ze hebben zelf meegemaakt hoe het is om in een creatief proces te zitten en hebben met een kritische blik naar de voorstelling gekeken. Uit hun enthousiasme en (vaak hele originele) ideeën waarmee ze hun video hebben gemaakt, bleek wat we hebben losgemaakt.

Concluderend kunnen we zeggen dat het Holland Festival samen met Bekijk 't erin is geslaagd om een groep jongeren te betrekken bij voorstellingen, waar ze onder normale omstandigheden nooit mee in aanraking zouden komen. Het Holland Festival is ervan overtuigd dat deze ervaring een bijdrage levert in de verdere culturele ontwikkeling van deze jongeren. Op deze manier hebben leerlingen van de volgende scholen deelgenomen aan een project:

- Scholengemeenschap Reigersbos in Amsterdam-Zuid-Oost
- Titus Brandsma College in Dordrecht
- Panta Rijncollege in Wageningen
- Augustunianum SG in Eindhoven
- Petrus Canisius College in Alkmaar
- Alkwin Kollege in Uithoorn
- Casparus College in Weesp

Kunststudentenpas/ Studentenregeling:

De in 1999 in samenwerking met het VSB opgezette kunststudentenpas had als doel om het bezoek van kunststudenten aan het Holland Festival te stimuleren.

Ruim 10.000 studenten in Nederland kregen een speciaal op hen gericht programma-boekje toegezonden waarna ze op vertoon van de zogenaamde kunststudentenpas een reductie van 50% kregen op alle voorstellingen. Na een drietal redelijk succesvolle jaren zijn de resultaten uitgebreid geëvalueerd (zie het betreffende jaarverslag). Mede gezien het geringe gebruik dat studenten lijken te maken van de CJP-pas (die slechts een beperkte korting aanbiedt) kwamen we tot de conclusie dat we een aanbod wilden doen naar alle studenten in Nederland. Ingaande 2002 kunnen studenten op vertoon van hun collegekaart voor alle voorstellingen aan de kassa van het theater voor slechts €10,00 een kaartje kopen. Gezien het succes van deze formule hebben vele collega-instellingen deze methode van het Festival overgenomen. We besteedden veel aandacht aan de promotie van deze prijs, met campagne-affiches op universiteiten en hogescholen, vermelding van de prijs bij alle voorstellingen in het magazine en op de website, advertenties in studentenmedia en een beperkte samenwerking met CJP. De communicatiedoelgroepen waren studenten met een collegekaart, scholieren met CKV-vouchers en jonge-

ren met een CJP-pas. Op basis van de verkoopcijfers bleek dat in 2004 9,3% van de kaartverkoop afkomstig is van studenten, CJP-ers en CKV-ers. Dit is 1% hoger dan in 2003.

Dat laat onverlet dat het percentage bezoekers jonger dan 25 jaar in werkelijkheid waarschijnlijk hoger is. Jongeren die de volledige toegangsprijs hebben betaald, worden immers niet als 'jongeren' geregistreerd. Uit reacties aan de Festivalkassa bijvoorbeeld is gebleken dat lang niet alle jongeren (met namen studenten) op de hoogte zijn van de speciale 'jongerenprijzen'.

Samenwerking Holland Festival / Amsterdams Roots Festival:

Van de vele allianties die het Festival in deze periode is aangegaan is de samenwerking met het Amsterdam Roots Festival de meest vergaande; het Holland Festival was formeel participant in het festival naast het Concertgebouw, De Melkweg en het Tropeninstituut. Beide festivals hebben hiervan geprofiteerd. Door de samenwerking is de programmering versterkt en wordt Wereldmuziek van topkwaliteit geboden. Het Holland Festival heeft dankzij het Amsterdam Roots Festival zijn programmering verbreed en nieuw publiek bereikt, vooral onder allochtone Amsterdammers. Het Amsterdam Roots Festival heeft een solidere basis gekregen en profiteerde van de uitstraling en publicitaire ondersteuning van het Holland Festival, hetgeen onder meer zichtbaar is door een forse groei van de bezoekersaantallen en meer aandacht in de media.

Dat het Holland Festival de wereldmuziek in zijn programmering opnam, kwam voort uit de nieuwsgierige, niet-exclusieve mentaliteit die ook andere samenwerkingsvormen mogelijk maakt.

Het slotconcert van het project Atlas in Residence in 2004 was wellicht inhoudelijk het meest opzienbarende resultaat van deze ambitie.

Vanuit een andere visie van de nieuwe artistieke directie wil het Festival deze kunstvormen op een meer natuurlijke wijze integreren in haar eigen programmering. Hetgeen betekent dat we een einde hebben gemaakt aan een structurele relatie met het ARF ingaande 2005. Hetgeen niet wegneemt dat het mogelijk is dat we rondom een specifieke productie zoals we dat ook doen met andere partners in Amsterdam, een samenwerking kunnen aangaan.

Opera in het Oosterpark:

Dit in 1998 gestarte initiatief in samenwerking met de NPS en De Nederlandse Opera is inmiddels tot een voor Amsterdam waardevolle traditie geworden.

Jaarlijks hebben vele duizenden bezoekers (4000 per avond) in een zomers ambiance in de openlucht kunnen genieten van een opera waarvoor veelal geen kaarten in het theater meer beschikbaar waren, of hen de mogelijkheid gaf kennis te maken met deze hoogwaardige vorm van podiumkunst.

Gezien de samenstelling van het publiek voldoet deze vorm aan alle door ons gestelde criteria. Het is de bedoeling om deze traditie ingaande 2006 structureel op te nemen in ons programmabudget. Voor 2005 hebben we er voor gekozen om ter introductie van het Muziektheater als nieuw festivaltheater een beperkte editie uit te presenteren op het plein voor het theater.

De Context:

De primaire taak van het Holland Festival is het presenteren van voorstellingen. Echter, het creëren van een context en het oproepen en stellen van vragen is voor een Festival minstens zo belangrijk. Tijdens de recente edities organiseerde het Holland Festival rondom de voorstellingen verschillende activiteiten voor het publiek en voor (jonge) kunstenaars en professionals. Vanaf 2002 is dit zogenaamde randprogramma, onder de titel *De Context*, geïntensiveerd. Voor het publiek organiseerde het Festival gesprekken met makers, introducties, themamiddagen, exposities en filmprogramma's.

De tijdens het Festival aanwezige (internationale) kunstenaars worden ook ingezet bij projecten, masterclasses en workshops met Nederlandse kunstenaars en professionals.

Speciaal voor (aankomende) kunstenaars organiseerde het Holland Festival tijdens het ITs-Festival workshops van onder andere Rosas en SOH10 (2003). In het verleden bood het Festival meerdere malen ruimte aan artist-in-residence van theatermakers die op het Holland Festival te gast waren, onder andere aan Boris Charmatz (2001) aan Jean-Michel Bruyère (2003) en in 2004 aan Anatoli Vassiliev. Voor deze projecten worden een aantal veelbelovende jonge (Nederlandse) makers geselecteerd die in een intensief traject met de artist-in-residence werken, uitmondend in een presentatie. In 2002 werd een symposium georganiseerd waarbij vooraanstaande internationale collega's uit het festivalcircuit met Nederlandse collega's van gedachten konden wisselen over de positie en de toekomst van internationale festivals: *The Future of Festival Formulae*. Het resultaat was een publicatie bestaande uit een inventarisatie van ideeën en een reflectie op het fenomeen festivals (2003). In samenwerking met Gaudeamus organiseerde het Holland Festival bijvoorbeeld een driedaags programma voor internationale festivalprogrammeurs op het gebied van nieuwe muziek.

In 2003 en 2004 organiseerde het Holland Festival in samenwerking met het Theater Instituut Nederland een intensief workshoptraject voor een nieuwe generatie cultuurjournalisten.

Gezien de grote belangstelling van publiek, kunstenaars en professionals zullen deze activiteiten in de komende beleidsplanperiode een nog meer prominente plek in de activiteiten van het Holland Festival worden. Ook activiteiten buiten de traditionele festivalperiode in juni behoren daarbij tot de mogelijkheden.

INKOMSTEN UIT RADIO EN TELEVISIE 2001 - 2004

Tussen het Holland Festival en de publieke omroepen en het daaraan verbonden Muziekcentrum van de omroep (het MCO) bestaat al decennia lang een intensieve vorm van samenwerking. Vanuit beider ambitie en opdracht om een bijzondere muziekprogrammering voor haar bezoekers en luisteraars/kijkers te realiseren licht deze samenwerking ook voor de hand. In de praktijk is de NPS als hoofdbespeler van met name Radio 4 de meeste frequente partner. Betrokken omroepen hebben voor de realisatie hiervan een eigen budget, maar zijn vooral aangewezen op additionele middelen die kunnen worden aangevraagd bij het Stimuleringsfonds voor de Omroep (het Stifo). Tot en met 2000 bestond de samenwerking veelal uit het opnemen en uitzenden door de omroepen van programma's in het Festival. Incidenteel is in die periode samengewerkt bij de operaproducties, veelal voor televisie. Ingaande 2001 heeft het Stifo aangegeven dat de omroepen een meer actieve rol bij de ontwikkeling van de programmering moesten spelen. Het louter opnemen en uitzenden van de festivalprogrammering werd niet meer subsidiabel geacht.

Vanuit dit perspectief is er tussen de redactie van Radio 4 en de artistieke directies van het MCO enerzijds en het Festival anderzijds een programmeringsoverleg tot stand gekomen.

Op artistieke gronden worden gezamenlijk programma's ontwikkeld waarbij de inzet van de orkestcapaciteit een belangrijke rol speelt.

De inbreng van de omroepen bestaat niet alleen uit het beschikbaar stellen van de orkestcapaciteit maar bovendien de kosten voor dirigenten, partituren, solisten en uitbreiding van orkesten e.d.. De kosten voor de presentatie van deze orkestprogramma's in de theaters zijn voor rekening van het Holland Festival. Uiteraard worden van deze uitvoeringen opnames t.b.v. uitzendingen gemaakt.

In ruil voor de door de omroepen betaalde out of pocket kosten (niet zijnde de inzet van de orkesten) krijgt de betrokken omroep om niet het recht om een aantal door het

Holland Festival zelfstandig geproduceerde uitvoeringen op te nemen en uit te zenden. Vergoedingen voor uitvoerenden zijn in dit verband voor rekening van het Holland Festival.

Aangezien een omroep geen BTW-verplichting heeft en beide instituten door de rijksoverheid worden gefinancierd is, er gekozen voor deze ruilconstructie, en worden kosten over en weer niet gefactureerd.

In overzicht 1 geven we een overzicht de muziekproducties die zijn opgenomen en zijn uitgezonden. Totaal zijn dit 22 muziekproducties, hiervan zijn 12 producties samen met de omroep geproduceerd.

In overzicht 2 geven we opstelling van de financiële inbreng van de omroepen die met deze radio uitzendingen gemeoid zijn.

Het totaal van de inbreng van de omroepen bedraagt € 923.357 waarvoor de omroepen de uitzendrechten van 22 voorstellingen verkregen.

Volgens afspraak met het Ministerie van OCenW zullen de gekapitaliseerde inzetten van de orkesten ingaande 2005 niet meer worden betrokken in het overzicht van inkomsten uit radio en televisie.

Overzicht opnamen / uitzendingen publieke omroep 2001 / 2004

		opname	uitzending	organisatie
	2001			
Radio Filharmonisch Orkest	Jonge componisten	09-06-01	13-06-01	VARA
Radio Kamerorkest	Scheffer Labyrinth of time	19-06-02	19-06-02	NPS
	Johnny & Jones	12-06-01	16-06-01	NPS
	Sound Screen	20-06-01	16-12-01	NPS
	2002			
	Three Tales	14-06-02	14-06-02	NPS
	Bloed	09-06-02	09-06-02	NPS
	Karkas	10-06-02	10-06-02	NPS
	2003			
Metropole Orkest	Mike Keneally & Vernon Reid	08-06-03	08-06-03	NPS
Radio Filharmonisch orkest	John Zorn	12-06-03	12-06-03	VPRO
Radio Symfonie Orkest	Steve Mackey e.a.	20-06-03	06-07-03	NPS
Radio Kamerorkest	Steve Mackey e.a.	14-06-03	15-06-03	NPS
Metropole Orkest	The music of Robert Fripp	28-06-03	29-06-03	NPS
	Naked City	17-06-03	22-06-03	NPS
	Arditti String Quartet	22-06-03	22-06-03	NPS
	2004			
Radio Symf.Ork.	NYC Dance& Co	19-06-04	20-06-04	NPS
Radio Symf.Ork. + Omroepkoor	Livre de Vie	10-06-04	10-06-04	NPS
Radio Kamerorkest	Wet Snow	11-06-04	12-06-04	NPS
	Gesualdo Considered as a M.	05-06-04	5 + 8-06-04	ZaterdagMatinee
	Don Carlo	19-06-04	19-06-04	NPS
	Atlas back in town	20-06-04	07-07-04	VPRO
	Raaff	26-06-04	26-06-04	NPS
	Atlas slotconcert	27-06-04	27-07-04	VPRO

Overzicht productionele samenwerking NPS / ZaterdagMatinee in programma Holland Festival 2001 / 2004

	bijdragen uitzend- gemachtigde exclu- sief kosten orkest	gekapitaliseerde kosten orkesten	totaal
2001			
ZaterdagMatinee 09-06-2001 50 % van totale kosten	€ 37.005	€ 50.000	€ 87.005
NPS: A Labyrint of time 19-06-2001 alleen inbreng RKO	€ 4.500	€ 50.000	€ 54.500
Johnny & Jones	€ 6.000	-	€ 6.000
2002 geen productionele samenwerking			
2003			
NPS: Gitaarproject:			
Metropole Orkest 08-06-2003	€ 66.290	€ 50.000	€ 116.290
RSO 20-06-2003	€ 132.550	€ 50.000	€ 182.550
RKO 14-06-2003	€ 62.000	€ 50.000	€ 112.000
Metropole Orkest 28-06-2003	€ 19.500	€ 50.000	€ 69.500
2004			
NPS: NYC Dance 19-06-2004	€ 54.052	€ 50.000	€ 104.052
NPS: Le Livre de Vie 10-06-2004	€ 46.082	€ 50.000	€ 96.082
NPS: Gesualdo considered as a murderer	€ 45.378	-	€ 45.378
NPS: Wet Snow 11-06-04	-	€ 50.000	€ 50.000
TOTAAL INBRENG RADIO 2001 / 2004	€ 473.357	€ 450.000	€ 923.357

FINANCIËN

Subsidiënten / fondsen en sponsors / eigen inkomsten

Het Festival ontving in 2004 € 1.896.836 subsidie van het Ministerie van OCenW. De bijdrage van de Gemeente Amsterdam bedroeg € 746.940. Dit bedrag is samengesteld uit € 419.940 structureel en € 327.000 incidenteel. Het Fonds voor de Podiumkunsten kende € 100.000 toe in het kader van de regeling Internationale Festivals t.l.v. de HGIS Cultuurmiddelen.

Als hoofdbegunstiger droeg de VandenEnde Foundation € 408.402 bij. Het jaar 2004 is het laatste jaar dat de VandenEnde Foundation als hoofdsponsor optreedt. De VandenEnde Foundation was hoofdsponsor gedurende de jaren 2001, 2003 en 2004. Van verschillende fondsen en sponsors werden bijdragen ontvangen tot een totaal bedrag van € 300.283 een specificatie van dit bedrag is gegeven in de "specificatie van de exploitatierekening 2004" in het financiële gedeelte van dit verslag. Van de Holland Festival vriendenkring is € 39.616 ontvangen. In de coproducties met de NPS en de daaraan verbonden omroeporkesten werd door de NPS een bedrag van ruim € 295.000 geïnvesteerd.

Bij het vaststellen van de entree prijzen werd ook in 2004 rekening gehouden met de beoogde doelgroep en de productiekosten van de betreffende voorstelling, de entree

prijzen werden op een niveau gebracht dat in overeenstemming is met de bijzonderheid van het Festival. Daarnaast bleef de mogelijkheid bestaan voor een minder draagkrachtig publiek de voorstellingen te bezoeken. Niet vast te stellen is of de tegenvallende recette inkomsten veroorzaakt werden door de verhoogde toegangsprijzen, de economische situatie of de programmering.

15% eigen inkomsten maatregel Ministerie van OCenW

In december 2002 is met het Ministerie van OCenW overeengekomen dat de 15% eigen inkomsten maatregel gedurende het lopende kunstenplan van toepassing zal zijn voor de jaren 2001, 2003 en 2004. Voor de toetsing aan de 15% eigen inkomsten eis zal het gemiddelde van genoemde jaren worden getoetst. Over het totaal van de 2001, 2003 en 2004 wordt aan deze eis voldaan. Een opstelling hiervan is in het financiële gedeelte opgenomen.

Eigen vermogen

Bij aanvang van de kunstenplanperiode 2001-2004 was het eigen vermogen € 33.839 negatief. Het jaar 2001 werd met een positief resultaat (€ 30.019) afgesloten. Het jaar 2002 gaf een positief resultaat van € 62.284. Het jaar 2003 sloot af met een negatief resultaat van € 121.566. Het verslagjaar sluit af met een positief resultaat van € 190.739. Het eigen vermogen van de Stichting Holland Festival bedraagt per 31-12-2004 € 127.637.

Kwantitatieve gegevens

Aantal dagen van het festival	15	(2003 : 15)
Aantal locaties	10	(2003 : 10)

AANTAL MANIFESTATIES PER PROGRAMMA ONDERDEEL

	2004		2003	
	aantal producties	aantal bezoekers	aantal producties	aantal bezoekers
voorstellingen HF	29	36.511	28	40.482
voorstellingen Roots	19	3.830	9	5.795
De context	69	5.399	98	5.017
Roots Open Air	2	50.000	2	55.000
totaal progr.onderdelen	118	95.740	137	106.294

SPECIFICATIE VAN VOORSTELLINGEN NAAR DISCIPLINE

<u>Holland Festival</u>	2004			2003		
	aantal produkties	aantal voorst.	Aantal bezoekers	aantal produkties	aantal voorst.	aantal bezoekers
opera/muziektheater HF	7	25	18.869	7	23	17.201
muziek/concerten HF	14	14	3.111	10	10	3.606
theater HF	4	17	4.562	7	35	7.062
dans HF	4	22	9.684	4	11	11.896
PoesPoesPoes	0	0	0		70	717
totaal Holland Festival	29	78	36.511	28	149	40.482

Organisatie / medewerkers

Zoals gebruikelijk werkt het Festival gedurende de voorbereidende periode met een kleine vaste kern, die naarmate het Festival dichterbij komt wordt uitgebreid met medewerkers die op tijdelijke en/of parttime basis in dienst zijn. Het Festival heeft geen eigen CAO. Sedert een aantal jaren wordt de CAO van het VNT als richtlijn gebruikt. De salaristabellen van deze CAO worden gehanteerd.

Festivalleiding:	FTE:
Ivo van Hove	management overeenkomst tot 1-10-2004
Dagelijkse leiding:	
Jacques van Veen	1,0
Research:	
Maaïke van Geijn	1,0
Sponsoring en relatiebeheer:	
Jerry Smit	0,80
Financiën:	
Teun Taal	0,80
Ellen Bijsterbosch	0,80
Productie:	
Sigi Giesler	0,85
Ad v.d. Koog	0,90
Han van Poucke	0,90
Donna Muller	0,21 tijdelijk (2,5 maand)
Tamara Dirven	0,25 tijdelijk (4 maanden)
Arienne v.d. Veen	0,13 tijdelijk (1,5 maand)
Jutien v.d. Steen	0,13 tijdelijk (1,5 maand)
Publiciteit en marketing:	
Benien van Berkel	0,75
Jessica Tepe	0,9
Astrid ten Siethoff	0,51 (tot 01-08-2004)
Mirjam van Oort	0,13 (tijdelijk (2 maanden)
Annicki Scheu	0,32 (tijdelijk 3 maanden)
Mathijs Koster (stagiaire)	0,54 (6,5 maand)
Secretariaat:	
Annick Fransen	0,8
Marieke Peters	0,54 (tijdelijk 6,5 maand)
Archief:	
Henny Knap	0,2

Bestuur:

Tijdens het verslagjaar hebben zich geen wijzigingen in de bestuurssamenstelling voorgedaan. Het bestuur bestond uit: de heer S.J. Noorda (voorzitter), de heer H.B. van der Veen (penningmeester), de heer W.S. van Heusden, mevrouw M.V.I.M. Dos Ramos en mevrouw. G. ter Horst.

Adviseurs**Muziekadviseur**

Henk van der Meulen (hoofd afdeling muziek en dans van de NPS Televisie).

Dansadviseurs

Myriam De Clopper (B), programmeur van Kunstcentrum de Singel te Antwerpen;
Francesca Spinazzi (D), adviseur van Tanztheater Wuppertal, (ex)programmeur van Deutsches Nationaltheater te Weimar en La Filature te Mulhouse;
Jaap van Baasbank, medeoprichter en eigenaar van impresariaat 'Van Baasbank & Baggerman', en programmeur van Julidans.

Internationale adviseurs

David Thushingham (GB), freelance programmeur, Kent;
Graham Sheffield (GB), artistiek directeur Barbican Centre, Londen;
Viviana Tellas (ARG), theaterregisseur en programmeur, Buenos Aires;
Joan Maria Gual (ES), artistiek directeur Teatre Lliure; Barcelona
Roman Dolzhansky (RU), journalist en programmeur NET Festival; Moskou
Robyn Archer (AUS), artistiek directeur Melbourne Festival;
Nele Hertling (D), artistiek directeur Hebbel-Theater, Berlijn;
Franco Quadri (I), journalist Ubulibri, Milaan;
Graciela Casabé (ARG), artistiek directeur II Festival Internacional de Buenos Aires;
Jane Moss (VS), artistiek directeur Lincoln Center for the Performing Arts, New York.

Amsterdam, 7 april 2005

S.J. Noorda
voorzitter

H.B. van der Veen
penningmeester

ACCOUNTANTSVERKLARING

(ten behoeve van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen)

Opdracht

Wij hebben de bijgevoegde jaarrekening 2004 van Stichting Holland Festival te Amsterdam gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten en met inachtneming van het in bijlage 3 van het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies opgenomen controleprotocol. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen, dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van de stichting daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Holland Festival op 31 december 2004, zijnde € 127.637, en van het resultaat over 2004, € 190.739. Voorts zijn wij van oordeel dat de jaarrekening in overeenstemming is met de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor de jaarverslaggeving en voldoet aan de bepalingen van het Bekostigingsbesluit cultuuruitingen (het Besluit) inzake de verantwoording.

Tevens delen wij mede dat alle voor de controle relevante bepalingen van de Wet op het specifieke cultuurbeleid, het Besluit en de Regeling subsidies en uitkeringen cultuuruitingen zijn nageleefd, alsmede voorzover van toepassing de bepalingen opgenomen in verleningsbeschikking (brief kenmerk K/T/00/29257 d.d. 19 september 2000, respectievelijk brief kenmerk K/T/01/22973 d.d. 1 juni 2001 en brief kenmerk K/M/02/4475 d.d. 5 februari 2002).

HLB Schippers
Accountants Fiscalisten Juristen

R. Dijkstra
Registeraccountant

Amsterdam, 7 april 2005

Global in Reach, Local in Touch

Buitenveldertselaan 106 - Postbus 75264, 1070 AG Amsterdam, Telefoon (020) 646 40 11, Fax (020) 646 32 51, E-mail amsterdam@hlb-schippers.nl

Op onze diensten zijn de algemene voorwaarden van HLB Nederland Accountants & Consultants bv van toepassing, gedeponeerd bij de K.v.K. te Amsterdam onder nummer 33 23 B6 06. HLB Schippers is een maatschap welke gevormd wordt door besloten vennootschappen.

Financiën

Balans per 31 december 2004

ACTIVA	2004 <u>31 december</u> €	2003 <u>31 december</u> €
MATERIELE VASTE ACTIVA		
Automatiseringskosten	5.845	9.207
Inventaris	8.849	8.271
Verbouwing kantoor	0	19.236
	<u>14.694</u>	<u>36.714</u>
VLOTTENDE ACTIVA		
Debiteuren	41.271	19.387
Overige vorderingen	9.429	15.044
Overlopende activa	100.237	49.286
Vorderingen op subsidiënten/fondsen	180.748	116.144
	<u>331.685</u>	<u>199.861</u>
LIQUIDE MIDDELEN	<u>45.842</u>	<u>16.757</u>
TOTAAL ACTIVA	<u>392.220</u>	<u>253.332</u>

Balans per 31 december 2004

PASSIVA	2004 31 december €	2003 31 december €
EIGEN VERMOGEN		
Stichtingskapitaal	45	45
Algemene reserve	127.592	-63.147
	<u>127.637</u>	<u>-63.102</u>
SCHULDEN KORTE TERMIJN		
Crediteuren	143.163	179.001
Belastingen / sociale lasten	39.763	26.022
Overige schulden	24.421	22.371
Overlopende passiva	57.236	51.040
ING Bank rekening courant	0	38.000
	<u>264.582</u>	<u>316.434</u>
TOTAAL PASSIVA	<u>392.220</u>	<u>253.332</u>

Exploitierekening

	<u>EXPLOITATIE</u>		<u>BEGROTING</u>		<u>EXPLOITATIE</u>		
	<u>2004</u>		<u>2004</u>		<u>2003</u>		
	<i>fte</i>	€	<i>fte</i>	€	<i>fte</i>	€	
BATEN							
A	OPBRENGSTEN						
A.1	Directe Opbrengsten						
A.1.1	Publieksinkomsten	381.693		538.000		645.042	
A.1.2.	Overige directe opbrengsten	93.793		100.000		16.854	
A.2	Indirecte opbrengsten						
A.2.1.	Algemene sponsoring	678.203		633.402		590.677	
A.2.2.	Overige indirecte opbrengsten	171.920		435.000		70.633	
	Totaal opbrengsten	1.325.608		1.706.402		1.323.206	
B	BIJDRAGEN						
B.1	Subsidie Ministerie van OCenW	1.896.836		1.882.858		1.892.095	
B.2	Overige subsidies Gemeente Amsterdam	746.940		736.318		724.139	
B.3	Overige subsidies Fonds vd Podiumkunsten	100.000		120.000		90.000	
	Totaal bijdragen	2.743.776		2.739.176		2.706.234	
B.3	Diverse baten	139.427		0		114.492	
Som van opbrengsten en bijdragen		4.208.811		4.445.578		4.143.932	
LASTEN							
C	BEHEERSLASTEN						
C.1	Beheerslasten personeel	5,96	359.244	6,32	359.925	6,47	367.239
C.2	Beheerslasten materieel		329.292		289.003		276.532
	Totaal beheerslasten		688.535		648.928		643.771
D	ACTIVITEITENLASTEN						
D.1	Activiteitenlasten personeel	7,19	310.170	7,88	332.457	4,55	328.830
D.2	Activiteitenlasten materieel		2.938.731		3.462.316		3.261.012
	Totaal activiteitenlasten		3.248.902		3.794.773		3.589.842
D.3	Diverse lasten		80.635		0		31.885
Som van beheers- en activiteitenlasten		13,15	4.018.072	14,20	4.443.701	11,02	4.265.498
Saldo			190.739		1.877		-121.566

Toelichting op de balans

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten met betrekking tot manifestaties worden toegerekend aan het festivaljaar waarin deze activiteiten plaatsvinden.

MATERIELE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen aanschafwaarde c.q. kostprijs verminderd met de lineaire afschrijving op basis van de geschatte levensduur. Aanschaffingen na 1 januari 1998 worden afgeschreven volgens de richtlijnen van het Ministerie van OCenW. Aanschaffingen na 1-1-2001 volgens de voorschriften OCenW ingaande 1-1-2001. In het verslag is het restant op "Verbouwing Kantoor" in zijn geheel afgeschreven in verband met de verhuizing begin 2005 naar een nieuwe kantoorlocatie

	Automat. kosten	Inventaris	Verbouwing kantoor	TOTAAL
	€	€	€	€
stand 1-1-2004				
Aanschafwaarde	41.168	83.330	24046	148.544
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-31.961</u>	<u>-75.059</u>	<u>-4.810</u>	<u>-111.830</u>
Boekwaarde	9.207	8.271	19.236	36.714
Mutaties				
Investeringen	7.165	1.898	0	9.063
afgeschreven investeringen	-16.928	-73.076	0	0
Afschrijvingen	-10.527	-1.320	-19.236	-31.083
afschrijving afgeschreven investeringen	<u>16.928</u>	<u>73.076</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Netto mutatie	-3.362	578	-19.236	-22.020
Stand 31-12-2004				
Aanschafwaarde	31.405	12.152	24.046	67.603
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-25.560</u>	<u>-3.303</u>	<u>-24.046</u>	<u>-52.909</u>
Boekwaarde	5.845	8.849	0	14.694

VLOTTENDE ACTIVA

	31 december 2004 €	31 december 2003 €
DEBITEUREN	<u>41.271</u>	<u>19.387</u>
OVERIGE VORDERINGEN		
Nog te ontvangen van NPS inzake 200 Motels/Frank Zappa (*)	0	127.546
Voorziening 200 Motels/F.Zappa	0	-127.546
Rekening courant St.Vrienden	0	-8.327
Doorlopende borgen en voorschotten	9.429	12.089
Diversen	0	11.282
totaal	<u>9.429</u>	<u>15.044</u>

In het verslagjaar is de vordering op de NPS inzake 200 Motels/Zappa finaal geschikt. De vrijgevalle voorziening ad. € 127.546 is als bijzondere baten en de kosten ad € 48.887 als bijzondere lasten in de exploitatie opgenomen

Toelichting op de balans

	31 december 2004	31 december 2003
	€	€
OVERLOPENDE ACTIVA		
Diversen	15.748	1.280
Nog te ontvangen 2003	0	2.954
Vooruitbetaald 2005 (2004)	17.018	45.053
Vooruitbetaald honorarium 2005	60.472	-
Kortlopende borgen bedrijven	7.000	-
totaal	<u>100.237</u>	<u>49.287</u>
VORDERINGEN OP SUBSIDIENTEN/FONDSEN		
Gemeente Amsterdam	37.347	36.207
vandenEnde Foundation	58.401	37.437
Fonds voor Podiumkunsten	10.000	9.000
VSB Fonds/ (Prins Bernhard Fonds)	75.000	30.000
Diverse fondsen	0	3.500
totaal	<u>180.748</u>	<u>116.144</u>
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	<u>331.685</u>	<u>199.862</u>
LIQUIDE MIDDELEN		
Kas	1.484	925
ING bank	35.814	-
Post-bank	1.083	11.015
ING depositorekening	0	4.793
ING Dollar rekening	7.460	24
totaal	<u>45.842</u>	<u>16.757</u>
EIGEN VERMOGEN		
Stichtingskapitaal	45	45
Exploitatiesaldo tot en met 2000	-33.884	-33.884
Exploitatiesaldo 2001	30.019	30.019
Exploitatiesaldo 2002	62.284	62.284
Exploitatiesaldo 2003	-121.566	-121.566
Exploitatiesaldo 2004	190.739	-
totaal	<u>127.637</u>	<u>-63.102</u>
SCHULDEN KORTE TERMIJN		
CREDITEUREN	<u>143.163</u>	<u>179.001</u>
BELASTINGEN/SOCIALE LASTEN		
Omzetbelasting	4.827	-13.494
Loonbelasting	33.019	39.581
Sociale lasten	1.917	-65
totaal	<u>39.763</u>	<u>26.022</u>
OVERIGE SCHULDEN		
Nog op te nemen vakantiedagen	24.344	22.036
Diversen	77	335
totaal	<u>24.421</u>	<u>22.371</u>

Toelichting op de balans

	31 december 2004	31 december 2003
	€	€
OVERLOPENDE PASSIVA		
Ontvangsten t.b.v. manifestaties in toekomstige jaren worden als vooruitontvangen baten gepassiveerd		
Nog te betalen 2003	0	29.991
Vooruitontvangen 2004	0	4.538
Nog te betalen 2004	44.939	-
Nog te betalen vakantiegeld	12.297	16.511
totaal	<u>57.236</u>	<u>51.040</u>
ING BANK REKENING COURANT		
Saldo 31-12-2003	<u>-</u>	<u>38.000</u>
Het Festival heeft bij de ING Bank een doorlopende kredietfaciliteit met een limiet van € 112.500.		
TOTAAL SCHULDEN OP KORTE TERMIJN	<u>264.582</u>	<u>316.434</u>

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen**Toezegging subsidies Ministerie van OCenW en Gemeente Amsterdam.**

In een gezamenlijke brief 05-02-2002 (kenmerk K/M/02/4475) is door beide overheden subsidie toegezegd voor de jaren 2002 t/m 2004.

Ministerie van OCenW 2004:

- brief 19-03-2004 (kenmerk DK/T/2004/13295) € 1.892.095.
- brief 19-08-2004 (kenmerk DK/AZ/2004/38948) plus € 4.741.

Gemeente Amsterdam 2004:

- brief 15-01-2004 (nummer 03/6605-04/340) structureel € 418.680
- idem incidenteel € 327.000
- brief 22-08-2004 (kenmerk 04/4188) structureel plus € 1.260

Huurverplichting huisvesting.

Met ingang van 1 maart 2005 is het huurcontract van de kantoorruimte Kleine Gartmanplantsoen beëindigd. Met ingang van deze datum wordt kantoorruimte gehuurd in het 'Muziekgebouw aan t IJ'. Het huurcontract wordt binnenkort getekend, derhalve is er nog geen volledig inzicht in de omvang van de huurverplichting.

Publieksinkomsten.

In het verslagjaar voldoet het Festival aan de eigen inkomsteneis die het Ministerie van OCenW heeft opgelegd. Een totaalopstelling over de periode 2001-2004 is in dit verslag opgenomen.

<u>Specificatie exploitatierekening</u>		<u>EXPLOITATIE</u> 2004 €	<u>BEGROTING</u> 2004 €	<u>EXPLOITATIE</u> 2003 €
BATEN				
A.1.1. Publieksinkomsten				
Netto recettes		307.603	538.000	582.458
Uitkoopsommen		0	0	53.250
Gastentafels / Horeca	(Pont Docklands)	74.090	0	9.334
	Totaal	381.693	538.000	645.042
A.1.2 Overige directe opbrengsten				
Fondsen		90.000	100.000	5.000
A.1.3. Diverse verkopen				
Verkoop programmaboeken		3.136	0	6.925
Verkoop affiches / T shirts		638	0	2.305
Diversen		19	0	2.624
	Totaal	3.793	0	11.854
A.2.1 Algemene Sponsoring/fondsen				
Hoofdbegunstiger		408.402	408.402	374.369
Fondsen		210.283	225.000	216.308
	<i>PBF</i>	50.000		30.000
	<i>Goethe instituut</i>	6.000		6.000
	<i>Maison Descartes</i>	0		10.000
	<i>SNS Reaal</i>	20.000		25.000
	<i>AFAA</i>	0		7.850
	<i>Buma</i>	20.000		20.000
	<i>Pro Helvetia</i>	2.283		22.458
	<i>N.N.</i>	0		2.500
	<i>A.L.N.</i>	30.000		30.000
	<i>K.F.Heinfonds</i>	5.000		5.000
	<i>Schipholfonds</i>	0		10.000
	<i>Stichting NCDO</i>	0		5.000
	<i>VSF Fonds</i>	75.000		35.000
	<i>Instituto Italiano</i>	2.000		0
	<i>Stichting Doen</i>	0		7.500
Sponsoring natura		59.517	0	0
	Totaal	678.203	633.402	590.677
A.2.2 Overige indirecte opbrengsten				
HF vriendenkring		39.616	35.000	24.290
Publiciteitsinkomsten		34.676	60.000	34.343
Coproductiebijdragen		97.628	340.000	9.000
Radio/tv inkomsten		0	pm	3.000
	Totaal	171.920	435.000	70.633
TOTAAL OPBRENGSTEN		1.325.608	1.706.402	1.323.206
B.1.1 Structurele subsidie OcenW				
Idem Doelgroepenbeleid		1.859.736	1.882.858	1.855.176
		37.100		36.919
	Totaal	1.896.836	1.882.858	1.892.095
B.2.1 Overige subsidies				
Gemeente Amsterdam		419.940	418.668	406.489
idem incidenteel		327.000	317.650	317.650
	Totaal	746.940	736.318	724.139
B.2.1 overige subsidies				
Fonds vd Podiumknst. / HGIS		100.000	120.000	90.000
TOTAAL BIJDRAGEN		2.743.776	2.739.176	2.706.234

<u>Specificatie exploitatierekening</u>		<u>EXPLOITATIE</u>		<u>BEGROTING</u>		<u>EXPLOITATIE</u>	
		2004		2004		2003	
		€		€		€	
B.3	Diverse Baten						
	Lopend boekjaar						
	Ontvangen rente		141		0		1.451
	Vrijval reservering opdaten adressenbestand		0		0		13.000
	Vrijval reservering automatisering		0		0		2.550
	Vrijval nog te betalen produktiekosten 1997		0		0		71.236
	Vrijval nog te betalen produktiekosten 2000		0		0		15.206
	Voorziening NPS		127.546		0		0
	Diversen		8.881		0		4.944
	Voorgaande boekjaren		2.860		0		6.105
	Totaal		139.427		0		114.492
TOTAAL BATEN			4.208.811		4.445.578		4.143.932
LASTEN							
C.1	Beheerslasten personeel	<i>fte</i>		<i>fte</i>		<i>fte</i>	
C1.1.	Directie Artistiek		31.860	0,30	31.860	0,40	49.078
	Directie Zakelijk	1,00	58.440	1,00	58.440	1,00	57.540
	Nieuwe Artistiekleider		0	0,20	18.150		0
	Vakantietoelage		4.508		4.675		4.807
	Sociale lasten		7.854		7.433		6.562
	Pensioenpremie		8.118		6.069		7.052
	Tegoed vakantiedagen		4.965		0		2.307
	Totaal	1,00	115.746	1,50	126.627	1,40	127.346
C.1.2	Assistent directie						
	Research/development	1,00	33.072	1,00	33.072	1,18	36.561
	Sponsorwerving	0,73	31.113	0,67	34.570	0,87	35.421
	Dramaturgie muziek	0,27	10.201		0		0
	Vakantietoelage		5.747		5.411		5.774
	Sociale lasten		15.182		15.795		11.767
	Pensioenpremie		3.529		2.711		3.258
	Tegoed vakantiedagen		-4.036		0		3.080
	Totaal	2,00	94.808	1,67	91.559	2,05	95.861
C.1.2.	Secretariaat	1,34	40.044	1,40	38.966	1,40	39.431
	Vakantietoelage		3.204		3.117		3.191
	Sociale lasten		8.895		12.473		7.418
	Pensioenpremie		1.573		1.169		1.378
	Tegoed vakantiedagen		-281		0		12
	Totaal	1,34	53.436	1,40	55.725	1,40	51.430
C1.3.	Financiën	1,62	56.684	1,75	58.842	1,62	57.972
	Vakantietoelage		4.459		4.707		4.450
	Sociale lasten		9.384		13.549		9.866
	Pensioenpremie		6.233		3.416		5.375
	Tegoed vakantiedagen		-378		0		683
	Totaal	1,62	76.383	1,75	80.514	1,62	78.346
C1.4.	Overige personeelskosten		18.872		5.500		14.256
TOTAAL BEHEERSLASTEN PERSONEEL		5,96	359.244	6,32	359.925	6,47	367.239

<u>Specificatie exploitatierekening</u>		<u>EXPLOITATIE</u>	<u>BEGROTING</u>	<u>EXPLOITATIE</u>			
		<u>2004</u>	<u>2004</u>	<u>2003</u>			
		<u>€</u>	<u>€</u>	<u>€</u>			
C2	Beheerslasten Materieel						
C2.1	Huisvesting						
	Huur	55.587	46.500	44.633			
	Schoonmaak	9.191	10.000	8.844			
	Overige huisvestingskosten.	6.013	4.500	4.491			
	Totaal	70.792	61.000	57.968			
C.2.2	Bureaunkosten						
	Kantoorbenodigheden	6.277	4.500	5.682			
	Documentatie / abonnementen	10.599	8.000	7.065			
	Contributies	11.285	6.000	12.594			
	Drukwerk	3.712	6.000	6.779			
	Porti	5.772	6.500	6.923			
	Kopieerkosten	5.502	5.500	5.306			
	Koerierkosten	770	2.000	1.858			
	Telefoonkosten	18.770	18.000	19.430			
	Onderhoud kantoor machines	456	250	688			
	Bankkosten	3.190	900	2.300			
	Salaris administratie	2.881	5.000	2.940			
	Accountant	17.639	8.500	7.731			
	Adviseurs	1.710	4.500	8.361			
	Verwervingskosten personeel	1.429	1.375	25			
	Computers onderhoud	17.496	17.000	12.259			
	Afschrijvingen inventaris	1.380	1.858	1.025			
	Idem verbouwing	19.237	2.405	2.405			
	Idem automatisering	10.467	13.265	16.601			
	Koffie / thee (huishouding)	5.707	6.000	5.118			
	Bestuurskosten	2.013	450	355			
	Diverse bureaunkosten	6.061	5.000	3.350			
	Totaal	152.352	123.003	128.795			
C.2.3	Verwervingskosten						
	International netwerk	1.050	5.000	1.591			
	Nederlands netwerk	0	3.000	2.700			
	Overige autokosten	14.949	13.500	10.063			
	Reis- en verblijfskosten (nederland)	10.288	5.000	6.938			
	Reis- en verblijfskosten (buitenland)	36.853	40.000	30.714			
	Representatie en overige kosten	4.046	3.500	3.965			
	Sponsorwervingskosten	9.128	15.000	5.773			
	Sponsorrepresentatie	29.835	20.000	28.025			
	Totaal	106.148	105.000	89.769			
TOTAAL BEHEERSLASTEN MATERIEEL		329.292	289.003	276.532			
D	Activiteitenlasten personeel						
D.1.1.	Productiepersoneel	3,36	111.044	3,52	117.287	2,12	118.053
	Vakantietoelage		8.142		9.383		8.399
	Sociale lasten		21.431		25.999		18.286
	Pensioenpremie		8.180		8.411		8.290
	Tegoed vakantiedagen		485		0		1.255
	Totaal	3,36	149.282	3,52	161.080	2,12	154.283
D.1.2	Expert muziek		3.425		5.000		7.977

Specificatie exploitatierekening	EXPLOITATIE		BEGROTING		EXPLOITATIE	
	2004		2004		2003	
		€		€		€
Communicatie en marketing	3,83	115.561	4,36	122.532	2,43	129.919
D.1.2 Vakantietoelage		8.512		9.603		9.543
Sociale lasten		21.676		25.709		21.873
Pensioenpremie		5.443		6.033		6.955
Ontvangen ziekengeld		0		0		-3.546
Tegoed vakantiedagen		1.553		0		-1.744
Totaal	3,83	152.745	4,36	163.877	2,43	163.000
D.1.3 Overige personeelskosten		4.718		2.500		3.570
TOTAAL ACTIVITEITENLASTEN PERSONEEL	7,19	310.170	7,88	332.457	4,55	328.830
D.2 Activiteitenlasten materieel						
D.2.1 Productie/voorstellingst.kst.		2.464.903		2.980.066		2.772.698
D.2.2 Doelgroepenbeleid				<i>zie notitie hieronder</i>		
Inkoop gastentafels		48.113				4.698
D.2.3. Specifieke publiciteit		425.715		482.250		483.616
TOTAAL ACTIVITEITENLASTEN MATERIEEL		2.938.731		3.462.316		3.261.012
D.3. Diverse lasten						
Diversen lopend boekjaar		69.760		0		3.564
Lasten voorgaande jaren		10.875		0		28.321
Totaal		80.635		0		31.885
TOTAAL LASTEN		4.018.072		4.443.701		4.265.498

D.2.2. Doelgroepenbeleid

De kosten van het doelgroepenbeleid zijn opgenomen onder D.2.1. Productie/voorstellingskosten

Een specificatie van deze kosten wordt gegeven in het hoofdstuk "doelgroepenbeleid" van dit financieelverslag verslag.

Specificatie D.2.1 Productie / voorstellingskosten

		<u>EXPLOITATIE</u>	<u>BEGROTING</u>
		2004	2004
		€	€
Theater			
0451	De Kruistochten	46.667	65.000
0453	The Children of Herakles	260.189	301.141
0455	Médée Matériau	58.525	81.262
	The show must go on 2 / Bel 1	0	120.000
0454	Guerre	48.342	65.000
	totaal	413.723	632.403
Muziektheater			
0251	Wet Snow	141.656	148.534
0252	Vivier	71.278	100.000
0253	Raaff	47.468	75.000
0254	Gesualdo Considered as a murderer	467.880	403.307
0255	Wolf	236.384	248.957
0256	Man in tribulation	49.806	70.000
0257	Don Carlo	48.902	55.000
	totaal	1.063.373	1.100.798
Muziek			
0372	Obouhov, Preface Livre de Vie	17.656	16.840
0373	NYC Dance & Co	61.801	60.000
0374	Asko Filmproject	20.000	96.950
0371	Atlas Ensemble	242.183	338.456
0379	Institut of living Voices	72.397	93.962
0376	Metropoleorkest	0	25.280
	totaal	414.037	631.488
Dans			
0552	Ma	57.684	90.000
0553	Body / Voice	35.312	30.000
0554	Inside Out	355.834	350.000
0557	Forgeries	32.444	35.000
	totaal	481.274	505.000
6000	Amsterdam Roots Festival	25.007	45.378
De Context			
	Totaal de context		25.000
0834	Introducties/MTA	5.759	-
0835	Retrospectief Peter Sellars	1.150	-
0836	Focus Akram Kahn	250	-
0839	The Artist as interface	2.433	-
0830	Context diversen	6.317	-
	totaal	15.909	25.000
Diversen			
0831	festival centrum	26.450	30.000
0812	festival centrum (2003)	7.000	-
0832	opening	15.388	10.000
0900	onvoorzien	2.743	-
	totaal	51.580	40.000
TOTAAL		2.464.903	2.980.066

Toelichting verschillen meer dan 5 %

Over het algemeen kan gezegd worden dat de begroting is opgesteld op een tijdstip waarop een aantal programmegegevens nog niet bekend waren.

BATEN

A.1.1. Totaal publieksinkomsten	-29%	Tegenvallende receteinkomsten, voor een toelichting zie pag.16 van dit verslag onder Financiën.
A.1.2 Fondsen	-10%	Directe fondsen lager dan begroot.
A.2.1 Algemene Sponsoring/fondsen	7%	Algemene fondsen hoger
A.1.3. Diverse verkopen	100%	Bij het opstellen van begroting was nog niet bekend dat programma's verkocht zouden worden
A.2.2 Overige indirecte opbrengsten	-60%	Coproductiebijdragen: Het programma "Atlas in Residence" zou in eerste instantie door het Holland Festival geproduceerd worden met een coproductie bijdrage van het Nieuw Ensemble en het Atlas Ensemble. Het programma is gedeeltelijk geproduceerd door het Atlas Ensemble en gedeeltelijk door het Holland Festival waarbij de productionele kosten van het Atlas Ensemble en Nieuw Ensemble gelijk waren aan hun financiële inbreng in de productie. Publiciteitsinkomsten: De tegenvallende publiciteits inkomsten zijn voornamelijk veroorzaakt door tegenvallen advertentie inkomsten in het Magazine.
B.2.1 Fonds vd Podiumkfst. HGIS	-17%	Minder ontvangen dan begroot. Toezegging was nog niet ontvangen op het moment van het samenstellen van de begroting.

LASTEN

C1.1. Directie	-9%	De kosten van de artistiek directeur voor het festival 2005 worden ten laste van dat jaar gebracht.
C1.4. Overige personeelskosten	+ € 13.300	De overschrijding wordt grotendeels veroorzaakt door het invoeren van een kinderopvangregeling voor het personeel
C2.1 Huisvesting	16%	Ten laste van huisvesting zijn de extra kosten gebracht wegens tussentijdse beëindiging van het huurcontract Kleine Gartmanplantsoen per 1 maart 2005.
C.2.2 Bureaunkosten	24%	De overschrijding wordt grotendeels veroorzaakt door een eenmalige afschrijving van de resterende verbouwingskosten Kleine Gartmanplantsoen i.v.m. de verhuizing naar een nieuwe kantoor locatie in januari 2005. De verdubbeling van de accountantskosten wordt veroorzaakt door een passivering van deze kosten over 2004. In voorgaande jaren werden de kosten genomen in het jaar van facturering.
D.1.1. Productiepersoneel	-7%	Minder tijdelijk personeel in dienst genomen.
D.1.2 Expert muziek	-32%	De functie van Expert muziek is na het Festival 2004 niet gecontinueerd.
D.1.3 Overige personeelskosten	+ € 2.200	Zie opmerking bij C1.4
D.2.1 Productie/voorstellingst.kst.	-17%	De productie begroting is aangepast aan het beschikbare budget.
D.2.3. Specifieke publiciteit	-12%	De kosten voor C & M zijn omlaag gebracht als gevolg van het beschikbare budget.

Eigen inkomsteneis OCenW

Subsidie:			2001
Ministerie van OCenW	fl	2.528.929	73,26%
Gemeente Amsterdam	fl	923.049	26,74%
totaal	fl	3.451.978	100%
15/85 deel is	fl	609.173	
publieksinkomsten			
recettes	fl	398.452	
kunststudentenpas	fl	82.500	
verkoop programma's	fl	563	
verkoop T shirts	fl	3.301	
verkoop affiches	fl	350	
radio en televisierechten	fl	147.505	
Totaal eigen inkomsten	fl	632.671	
overschot 2001	fl	23.498	
	€	10.663	

Subsidie:			2003
Ministerie van OCenW	€	1.892.095	72,32%
Gemeente Amsterdam	€	724.139	27,68%
totaal	€	2.616.234	100%
15/85 deel is	€	461.688	
publieksinkomsten			
recettes	€	582.458	
uitkoopsommen	€	53.250	
gastentafels	€	9.334	
verkoop programma's	€	6.925	
verkoop affiches/T shirts	€	2.305	
diversen	€	5.624	
radio en televisierechten	€	480.340	
Totaal eigen inkomsten	€	1.140.236	
overschot 2001	€	678.548	

Subsidie:			2004
Ministerie van OCenW	€	1.896.836	71,75%
Gemeente Amsterdam	€	746.940	28,25%
totaal	€	2.643.776	100%
15/85 deel is	€	466.549	
publieksinkomsten			
recettes	€	307.603	
gastentafels	€	74.090	
verkoop programma's	€	3.136	
verkoop T shirts	€	638	
radio en televisierechten	€	295.512	
Totaal eigen inkomsten	€	680.979	
overschot 2004	€	214.430	

Recapitulatie

overschot 2001	€	10.663	
overschot 2003	€	678.548	
overschot 2004	€	214.430	
saldo 2001 / 2004	€	903.641	overschot

Doelgroepenactiviteiten 2004

In de specificatie exploitatierekening 2004 zijn onder D.2.1. Productie / voorstellingskosten, de volgende doelgroepenactiviteiten opgenomen.

	EXPLOITATIE 2004 €	BEGROTING 2004 €
	<u> </u>	<u> </u>
1. Educatieproject scholenproject i.s.m. Bekijk't Amsterdam	10.197	10.500
2. Rootsfestival Deelname in Amsterdams Rootsfestival	25.007	45.378
3. Oosterpark Opera in Oosterpark i.s.m. DNO gratis toegankelijk	48.902	55.000
4. Voor- en nagesprekken	5.759	8.000
TOTAAL	89.865	118.878

Een evaluatie van genoemde projecten is opgenomen in de inhoudelijke beschrijving van het Festival 2004 van dit verslag.

minimum besteding aan doelgroepenbeleid	79.313
3 % van totale subsidiebedrag	

Doelgroepenactiviteiten 2001 -2004

	EXPLOITATIE					TOTAAL 2001/2004 €
	2001 GLD	2001 €	2002 €	2003 €	2004 €	
Educatieproject scholenproject i.s.m. KUNSTWEB Asd. (vanaf 2002 BEKIJK'T)	6.135	2.784	5.292	10.099	10.197	28.372
Kunstudentenpas kortingspas voor kunststudenten, en publiciteit voor kunststudenten	130.714	59.315	0	0	0	59.315
Rootsfestival Deelname in Amsterdams Rootsfestival	100.000	45.378	45.720	45.378	25.007	161.483
Oosterpark Opera in Oosterpark i.s.m. DNO gratis toegankelijk	160.309	72.745	66.259	53.091	48.902	240.997
Voor- en nagesprekken	0	0	6.878	8.119	5.759	20.756
The future of the festival	0	0	15.957	0	0	15.957
TOTAAL	397.158	180.222	140.106	116.687	89.865	526.880

Categoriale exploitatierekening

	Exploitatie 2004 €	Begroting 2004 €	Exploitatie 2003 €
BATEN			
Directe opbrengsten	475.485	638.000	656.896
Indirecte opbrengsten	850.123	1.068.402	666.310
Totaal	1.325.608	1.706.402	1.323.206
Subsidie ministerie OCenW	1.896.836	1.882.858	1.892.095
Overige subsidies	846.940	856.318	814.139
Overige bijdragen	0	0	0
Totaal	2.743.776	2.739.176	2.706.234
Totaal baten	4.069.384	4.445.578	4.029.440
LASTEN			
Lonen en salarissen	528.326	555.615	562.186
Sociale lasten	84.422	100.958	75.772
Pensioenlasten	33.076	27.809	32.308
Afschrijvingen	31.084	17.528	20.031
Materieel activiteiten	2.513.016	2.980.066	2.780.675
Huisvestingskosten	70.792	61.000	57.968
Kantoorkosten	227.416	210.475	198.533
Publiciteitskosten	425.715	482.250	483.616
Diverse personeelskosten	23.590	8.000	17.826
Totaal lasten	3.937.437	4.443.701	4.228.915
Rente baten	141	0	1.451
Rente lasten	0	0	0
Saldo rentebaten en -lasten	141	0	1.451
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	132.088	1.877	-198.024
Bijzondere baten	139.286	0	113.041
Bijzondere lasten	80.635	0	36.583
Exploitatiesaldo	190.739	1.877	-121.566

Kasstroomoverzicht

	2004 €	2003 €
Exploitatieresultaat	190.739	-121.567
Afschrijvingen materiële vaste activa	31.087	19.972
Investeringsen vaste activa	-9.063	-3.937
Mutatie voorziening	0	-15.550
Mutatie vorderingen	-131.824	-112.330
Mutatie schulden	-51.852	163.886
	29.088	-69.526
Liquide middelen einde boekjaar	45.842	16.757
Liquide middelen begin boekjaar	16.757	86.282
	29.088	-69.526

Samenstelling bestuur

Naam instelling:
Stichting Holland Festival

Kalenderjaar: 2004

achternaam	voornaam (plus overige initialen)	m/v	geboortejaar	bestuurs- of directiefunctie	datum aanstelling	datum aftreden (bestuursleden)	1e, 2e of 3e termijn? (bestuursleden)
Veen, van der	Henk B.	m	1944	penningmeester	01-05-2001		2
Noorda	Sybolt J.	m	1945	voorzitter	01-02-2001		2
Veen	Jacques, W.M.	m	1954	dagelijkse leiding	01-06-1997		nvt
Heusden, van	Willem Stevyn	m	1945	bestuurslid	01-06-2002		1
Dos Ramos	Micaela, V.I.M.	v	1965	bestuurslid	01-02-2003		1
Horst, ter	Guus	v	1952	bestuurslid	01-04-2003		1

Internationale activiteiten

Naam instelling:	Stichting Holland Festival	Kalenderjaar:					2004	GEEN		
		volgnummer	datum	type activiteit (1)	land	aantal activiteiten (2)			aantal bezoeken (3)	kosten (4)

Bijlagen

EVALUATIE EDUCATIEPROJECT 2004

Inleiding

Ook in 2004 organiseerde het Holland Festival in samenwerking met Bekijk 't een scholierenproject voor middelbare scholieren die het vak CKV volgen. Afhankelijk van de programmering van het Holland Festival en de ervaring die kinderen hebben met kunst en cultuur wordt in samenwerking met Bekijk 't rondom één voorstelling in het Festival een educatief project opgezet.

Dit jaar

- Petrus Canisius College in Alkmaar
- Alkwin Kollege in Uithoorn
- Casparus College in Weesp
- Scholengemeenschap Reigersbos in Amsterdam-Zuidoost.

Per school zijn er hele klassen van 20 tot 25 VWO leerlingen aan de workshops begonnen.

Dit jaar stond het educatieproject in het kader van de voorstelling *The Children of Herakles* van Peter Sellers. Tijdens de workshops gingen de leerlingen onder deskundige begeleiding van een animatiespecialist van Bekijk 't en vier studenten van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht aan de gang met het maken van een animatie rond het thema vluchtelingen met als resultaat een korte animatie van 10 seconden.

Doel van het project

Het primaire doel van een educatieproject als dit was de horizon van jongeren te verbreden teneinde een groter bewustzijn te creëren en interesse te tonen voor de podiumkunsten.

Het achterliggende doel was ook het Holland Festival landelijk meer te profileren, vandaar dat er gekozen is om samen te werken met vier scholen vanuit heel Nederland.

Realisatie

Deel 1: Docentenbijeenkomst

Voordat de workshops gegeven werden is er een docentenbijeenkomst georganiseerd waarbij de betrokken docenten ingelicht werden over hun rol en wat er van de leerlingen verwacht werd. Daarnaast was er door zakelijk directeur Jacques van Veen een korte uitleg over wat het Holland Festival inhoudt en waar het voor staat.

De docenten kregen de opdracht de leerlingen goed voor te bereiden op het project en ze alvast na te laten denken over wat ze in hun animatie wilden vertellen en hoe ze dat wilden verbeelden door middel van de animatie.

1^e workshop

Tijdens de eerste workshop kregen de leerlingen uitleg over het programma Macromedia Flash waarmee de animatie gemaakt werden. Daarna gingen de leerlingen in duo's aan de slag achter een laptop. Er waren in totaal 12 laptops beschikbaar.

Op het eind van de eerste workshop werden alle ruwe versies van de animaties vertoond op een groot scherm in de klas.

2^e workshop

De leerlingen gingen in dezelfde duo's weer achter een laptop zitten om aan hun animatie te werken. Ook hadden de leerlingen zelf beeld- en geluidsmateriaal meegebracht die verwerkt konden worden in de animatie. Vervolgens werd er besproken wat er veranderd kon worden en wat er nog toegevoegd kon worden.

Van alle leerlingen werd één voor één voor een blauw scherm een video-opname gemaakt dat later in de studio van Bekijk 't voor de animatie van de betreffende leerlingen werd gemonteerd. Zodoende zou iedereen bij de presentatie weten van wie welke animatie was.

De meeste leerlingen kregen hun animatie binnen de twee workshops af. Een enkeling moest zijn of haar animatie in de studio nog laten voorzien van geluid of enkele beelden. Daarnaast hebben een aantal leerlingen ook thuis nog gewerkt aan hun animatie en deze naar Bekijk 't gemaild.

Bezoek aan de voorstelling

Op 6 juni zijn alle leerlingen die aan het project hebben deelgenomen naar de Beurs van Berlage gekomen waar de voorstelling *The Children of Herakles* bezocht werd.

Als eerste werden de leerlingen en hun begeleiders toegesproken door artistiek directeur Ivo van Hove. Vervolgens werden de animaties van de leerlingen op een groot scherm vertoond. Dit was de eerste keer dat de leerlingen hun uiteindelijke resultaat te zien kregen. Zowel van de leerlingen zelf als vanuit het publiek kwamen zeer enthousiaste reacties terug. De leerlingen vonden het ook erg leuk om te zien wat andere deelnemers van andere scholen ervan gemaakt hadden.

Na het bekijken van hun eigen werk bekeken de leerlingen de voorstelling *The Children of Herakles*. De meningen over de voorstelling liepen erg uiteen. De een vond het saai en de ander vond het geweldig. Ze waren ook verrast over de opzet van de voorstelling.

Resultaat

De leerlingen hebben zich verdiept in het beter inzicht gekregen in wat het maken van een voorstelling inhoud. Daarnaast hebben ze kennis kunnen maken met de computertechnieken die gebruikt kunnen worden voor het maken van een animatie. De leerlingen hebben zelf een korte animatie gemaakt die ook aan publiek werd vertoond. Hierdoor werden ze gedwongen beter te kijken en te luisteren naar beelden en geluiden waarmee ze hun animatie vorm gaven. Ze hebben zelf meegemaakt hoe het is om in een creatief proces te zitten en hebben met een kritische blik naar de voorstelling gekeken. Uit hun enthousiasme en (vaak hele originele) ideeën waarmee ze hun video hebben gemaakt bleek wat we hebben losgemaakt.

Concluderend kunnen we zeggen dat het Holland Festival samen met Bekijk 't erin is geslaagd om een groep jongeren te betrekken in een voorstelling, waar ze onder normale omstandigheden nooit mee in aanraking zouden komen.

Het Holland Festival is ervan overtuigd dat deze ervaring een bijdrage levert in de verdere culturele ontwikkeling van deze jongeren.

Matthijs Koster, januari 2004

